

Marginalt deltidsarbejde: Arbejdsmiljø, helbred og arbejdsmarkeds- tilknytning

Helena Breth Nielsen
Jonas Kirchheiner-Rasmussen
Anne Helene Garde

Marginalt deltidsarbejde: Arbejdsmiljø, helbred og arbejdsmarkedstilknytning

Af Helena Breth Nielsen, Jonas Kirchheiner-Rasmussen og Anne Helene Garde

NFA-rapport

Titel	Marginalt deltidsarbejde: Arbejdsmiljø, helbred og arbejdsmarkedstilknytning
Forfattere	Helena Breth Nielsen, Jonas Kirchheiner-Rasmussen og Anne Helene Garde
Udgiver	Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA)
Udgivet	2022
Finansiell støtte	Velliv Foreningen
ISBN	978-87-7904-393-0
Internetudgave	nfa.dk

Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

Lersø Parkallé 105

2100 København Ø

Tlf.: 39165200

Fax: 39165201

E-mail: nfa@nfa.dk

Hjemmeside: www.nfa.dk

Forord

Igennem de senere år har der været et stigende fokus på nye ansættelsesformer og arbejdsforhold. Som led i den generelle samfundsudvikling har også en række af de traditionelle arbejdspladser og ansættelser ændret sig, og i dag er der flere erhvervsaktive, som ikke helt passer ind i de klassiske medarbejdergrupper, og hvis arbejdsvilkår og – miljø endnu ikke er kortlagt i særligt stort omfang.

Det er vores vurdering, at det er vigtigt at opnå en øget viden om de nye gruppers karakteristika og arbejdsvilkår. Fremtidens arbejdsmarked kan stadig udvikle sig i mange retninger, men der er ingen tvivl om, at det bliver kendetegnet ved en stigende mangfoldighed i typen af ansættelsesformer og arbejdsforhold, og den systematiske arbejdsmiljøindsats, som er ønsket i Danmark kræver, at der er en grundlæggende viden om de arbejdsmiljøfaktorer, der har betydning for de erhvervsaktive uanset hvilken beskæftigelsestype- og organisering, de befinder sig i. Man ved fra forskningen, at blandt andet arbejdets organisering (fx placeringen af vagter og antallet af timer) samt det psykosociale arbejdsmiljø (fx udtrykt ved omfanget af krav, man stilles i sit arbejde og graden af indflydelse og udviklingsmuligheder man oplever at have i sit arbejde) kan have stor betydning for de ansattes helbred både somatisk og mentalt.

I denne rapport præsenteres viden fra projekt *Løse ansættelser og mentale sundhedsudfordringer*, som har fået finansiering af Velliv Foreningen. Projektet er gennemført i et samarbejde mellem det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) og Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier (FAOS) på Københavns Universitet i perioden 2018 til 2022. I rapporten præsenteres analyser omkring sammenhængen mellem marginalt deltid og arbejdsmiljø, job-usikkerhed, mentalt helbred samt arbejdsmarkedstilknytning. Resultaterne viser, at gruppen af marginalt deltidsbeskæftigede på det danske arbejdsmarked er en gruppe som i relation til en række arbejdsmiljøfaktorer er mere sårbare end de fulltidsbeskæftigede, hvilket i høj grad understøtter behovet for at kortlægge deres vilkår og karakteristika yderligere.

Rapporten er en delpublikation fra det samlede projekt. Projektgruppen ved NFA samt undertegnede vil gerne takke de to lektører, professor Johan Hviid Andersen, fra Arbejdsmedicinsk klinik i Herning, og seniorforsker Stefan Bastholm Andrade, fra VIVE - Det Nationale Forsknings og Analysecenter for Velfærd, for deres værdifulde kommentarer til rapporten, som rapporten er revideret ud fra. Vi takker også Forsker Karen Bo Frydendall for sproglig gennemgang af rapporten.

Vi håber, at læserne vil finde resultaterne interessante, og at der bliver mulighed for yderligere forskning med henblik på at styrke viden både om sammenhængen mellem arbejdsmiljøfaktorerne og arbejdets organisering og den enkelte ansattes trivsel, helbred og muligheder; men også viden om, hvorvidt det er de enkelte ansættelsesformer, der påvirker de ansatte, eller om der sker en selektion ind i de pågældende jobs.

Henriette Bjørn Nielsen, *Forskningschef*, Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, København, 2022

Indholdsfortegnelse

Forord	3
Sammenfatning	5
Baggrund	7
Projektets organisering	9
Formål	10
Marginalt deltidsarbejde	11
Karakteristika	11
Arbejds miljø	17
Jobusikkerhed	24
Helbred	26
Arbejds markedstilknytning	29
Konklusion og perspektivering	31
Referencer	33
Appendiks	36

Sammenfatning

I denne rapport præsenteres udvalgte resultater fra projekt *Løse ansættelser og mentale sundhedsudfordringer*, som er udført i samarbejde mellem Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) og Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier på Københavns Universitet (FAOS). I rapporten formidles resultater fra delprojekt 1, omkring marginalt deltidsarbejde, som er udført på NFA.

Marginalt deltid defineres som mindre end 15 timers arbejde per uge i denne rapport

En meget kort ugentlig arbejdstid, betegnet marginalt deltid, defineres ofte som under 15 timers arbejde per uge. I rapporten præsenteres udvalgte resultater om arbejdsmiljø, jobusikkerhed, helbred samt arbejdsmarkedstilknytning for marginalt deltidsbeskæftigede. Resultaterne er baseret på forskellige datagrundlag. Derfor bruges nogle steder 0-15 timer per uge og andre steder 8-15 timer per uge.

I 2018 var danske marginalt deltidsbeskæftigede oftere kvinder, studerende og arbejdede inden for handel og transportbranchen sammenlignet med fuldtidsbeskæftigede. Marginalt deltidsbeskæftigede rapporterede generelt et dårligere psykosocialt arbejdsmiljø, med en lavere grad af indflydelse på jobbet, mindre støtte fra ledere og mellem kollegaer samt lavere jobtilfredshed. De oplevede dog samtidigt en lavere grad af høje kvantitative krav (eksempelvis tidsfrister, der er svære at overholde), og at de var udsat for samme eller en lavere grad af negative sociale handlinger (eksempelvis mobning og vold) sammenlignet med fuldtidsbeskæftigede.

Marginalt deltidsbeskæftigede rapporterede endvidere et dårligere sikkerhedsklima på jobbet og højere jobusikkerhed sammenlignet med fuldtidsbeskæftigede, mens resultaterne for ergonomiske arbejdskrav i arbejdet (eksempelvis meget stående arbejde eller arbejde med løft) var uklare. Marginalt deltidsbeskæftigede rapporterede oftere et dårligt selv vurderet helbred, behandlingskrævende sygdom samt depressive symptomer. Der var en tendens til, at marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt var under uddannelse (studerende), oplevede en større grad af udfordringer.

I forhold til arbejdsmarkedstilknytning havde en marginalt deltidsbeskæftiget færre dage med arbejde uden samtidig at modtage anden understøttelse (fx SU, pension og dagpenge), end en fuldtidsbeskæftiget i løbet af en fem årig opfølgingsperiode.

Det kan ikke på baggrund af resultaterne afgøres, hvilken retning sammenhængene går. Dermed kan resultaterne både være udtryk for, at for eksempel personer med helbredsproblemer bliver marginalt deltidsbeskæftigede, eller at marginalt deltidsarbejde fører til dårligere helbred. Derfor er der behov for flere studier til at bekræfte resultaterne og belyse retningen for sammenhængene.

Samlet set viser resultaterne, at marginalt deltidsbeskæftigede oplever flere udfordringer med arbejdsmiljøet, jobusikkerhed, helbredet og arbejdsmarkedstilknytning end fuldtidsbeskæftigede. Resultaterne peger dermed på, at der er en gruppe af personer med marginalt deltidsarbejde, som er sårbare arbejdstagere med flere udfordringer både med hensyn til arbejdsmiljø, jobusikkerhed, arbejdsmarkedstilknytning samt helbred.

Rapportens beskrivelse af marginalt deltidsbeskæftigede er baseret på registerdata fra 2018 på alle beskæftigede, som var mellem 18 og 64 år, ikke på barsel og var marginalt deltidsbeskæftigede eller fuldtidsbeskæftigede (N= 1.921.190). Analyser omkring arbejdsmiljø, jobusikkerhed og helbred er baseret på register og spørgeskemadata fra 34.960 personer, mens analyserne af arbejdsmarkedstilknytning er baseret på registerdata på 1.492.187 personer.

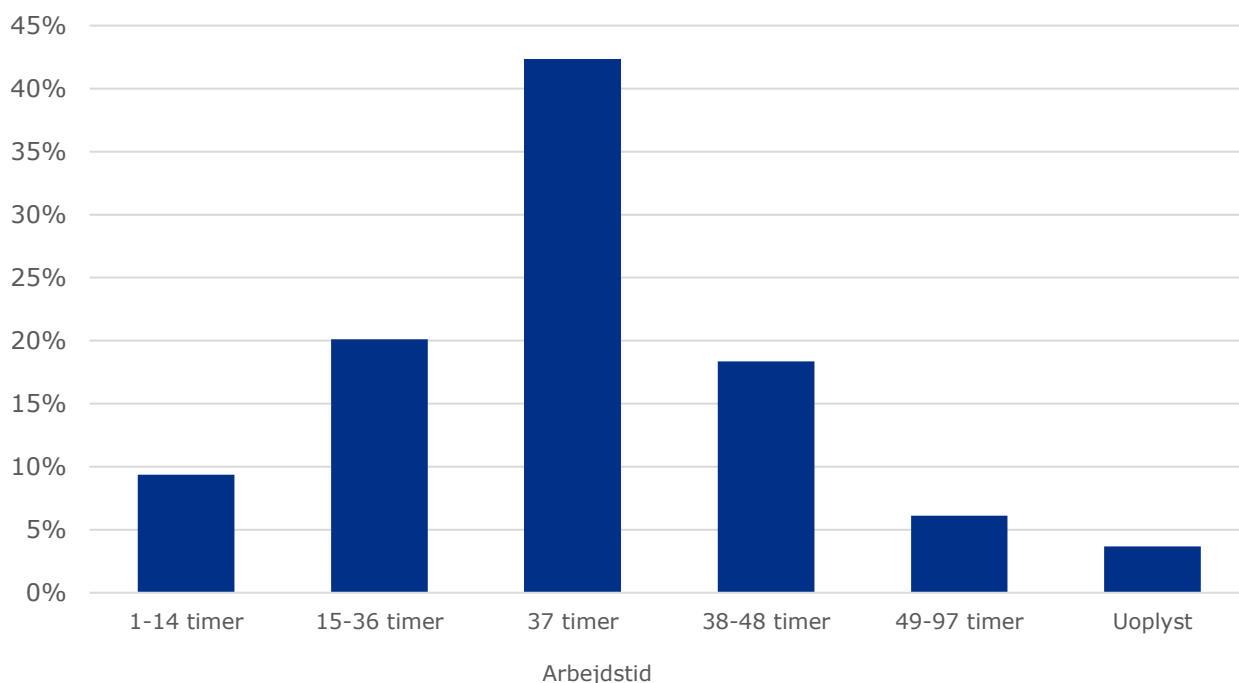
Centrale fund

- Marginalt deltidsbeskæftigede er typisk kvinder, studerende og arbejder inden for handel- og transportbranchen.
- Sammenlignet med fuldtidsbeskæftigede, rapporterer marginalt deltidsbeskæftigede generelt set:
 - Et dårligere psykosocialt arbejdsmiljø og sikkerhedsklima på jobbet.
 - Ofte jobusikkerhed.
 - Et dårligere helbred.
- En marginalt deltidsbeskæftiget estimeres at have færre dage i arbejde, uden anden understøttelse, end en fuldtidsbeskæftiget har over en femårig opfølgingsperiode.

Baggrund

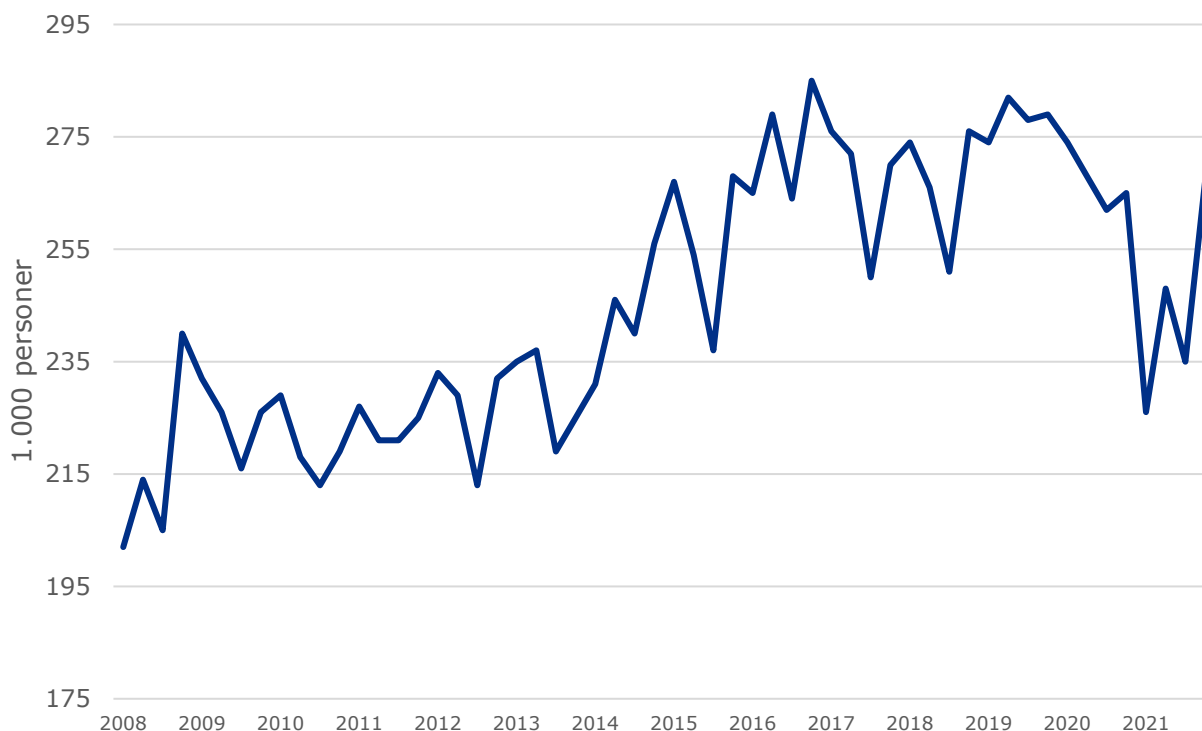
I de senere år er der kommet et større fokus på atypiske arbejdsformer, som adskiller sig fra fast fuldtidsarbejde. De atypiske arbejdsformer omfatter blandt andet arbejde med en (meget) kort ugentlig arbejdstid, også kaldet marginalt deltidsarbejde. Der findes ikke en generelt accepteret definition af marginalt deltid, men i litteraturen defineres marginalt deltid ofte som under 15 arbejdstimer per uge (1, 2). Figur 1 viser fordelingen af selvrapporeret arbejdstid i Danmark baseret på tal fra Danmarks Statistiks Arbejdskraftundersøgelse (3). Figuren viser, at omkring 9 % af den beskæftigede befolkning mellem 15-64 år i Danmark arbejdede mellem 1-14 timer om ugen i 2021 (3). Af figur 2 ses en stigende tendens i antallet af marginalt deltidsbeskæftigede fra 2008 indtil 2017, hvorefter antallet stagnerer indtil 2019. Under Coronapandemien i 2020 og 2021 ses en faldende tendens i antallet af marginalt deltidsbeskæftigede.

Selvrapporeret arbejdstid per uge blandt beskæftigede i Danmark

Figur 1. Arbejdstid blandt de 15-64-årige i beskæftigelse i Danmark i 4. kvartal 2021. Andelen af den beskæftigede befolkning er angivet i procent baseret på Danmarks Statistiks opregninger af tal fra Arbejdskraftundersøgelsen (kilde: Danmarks Statistik - <https://www.statistikbanken.dk/AKU240K>).

Beskæftigede med 1-14 timers arbejde per uge i 2008-2021

Figur 2. Antal personer med en arbejdstid på 1-14 timer per uge blandt de 15-64-årige i arbejde i Danmark for 1. kvartal 2008 - 4.kvartal 2021. Antal er angivet i 1.000 personer, baseret Danmarks Statistiks opregninger af tal fra Arbejdskraftundersøgelsen (kilde: Danmarks Statistik - <https://www.statistikbanken.dk/AKU240K>).

Et tidligere dansk studie om atypiske ansættelsesformer i Norden fandt, at blandt de nordiske lande havde Danmark i 2015 den største andel med marginalt deltid på op mod 15 % af de beskæftigede, mens andelen i Norge lå omkring 7 %, i Sverige på 4 % og i Finland på 3,5 % (4). Forfatterne bemærkede, at det danske antal muligvis var overvurderet, men derudover kan årsagen til forskellen mellem de nordiske lande være relateret til en høj procentandel af studerende med marginalt deltidsarbejde i Danmark i forhold til de andre nordiske lande.

Marginalt deltidsarbejde kan være forbundet med forskellige problemstillinger blandt andet vedrørende adgang til ydelser, arbejdsmiljø og karrieremuligheder (5-7). Nogle marginalt deltidsbeskæftigede kan få svært ved at opnå adgang til fx sygedagpenge eller arbejdsløshedsdagpenge, hvis ikke de opfylder kravet til fastlagte time- eller indtjeningskrav (7, 8). Desuden kan marginalt deltidsbeskæftigede risikere at miste vigtige informationer fra arbejdspladsen, da de ikke nødvendigvis tænkes ind på samme vis som fuldtidsbeskæftigede (9). Således risikerer marginalt deltidsbeskæftigede at gå glip af vigtig information, feedback eller anerkendelse. Tidligere studier har dertil fundet, at marginalt deltidsbeskæftigede oftere oplever færre læringsmuligheder i deres jobs (5) og en større indkomstusikkerhed (6). Derfor formodes marginalt deltidsbeskæftigede at være i risiko for at opleve et dårligere arbejdsmiljø samt at opleve

en høj grad af usikkerhed i deres job. Visse aspekter af marginalt deltidsarbejde kan være prekære (for eksempel kontrakter uden garanterede timer). Tidligere sammenfatninger af den eksisterende viden om prekært arbejde, som blandt andet omfatter analyser af jobusikkerhed, har dertil fundet en sammenhæng med risiko for ulykker og dårligere mentalt helbred (10, 11). Marginalt deltidsarbejde formodes derfor ligeledes at være forbundet med øget risiko for mentale sundhedsudfordringer som fx dårlig søvn, stress og depressive symptomer.

Der er således en række årsager til at undersøge gruppen nærmere, for at belyse hvilke forhold og udfordringer marginalt deltidsbeskæftigede har, da identificering af særligt sårbare grupper af arbejdere kan bidrage til at målrette systematiske forebyggelsesindsatser med det formål at reducere eller forbedre arbejds- eller helbredsmæssige udfordringer.

Projektets organisering

Projekt *Løse ansættelser og mentale sundhedsudfordringer* består af tre delprojekter, hvoraf delprojekt 1, som er udført på NFA, har undersøgt sammenhængen mellem marginalt deltid og arbejdsmiljø, jobusikkerhed, mentalt helbred samt arbejdsmarkedstilknytning. Delprojekt 2 og 3 er udført på FAOS og har undersøgt henholdsvis, hvordan løst ansattes arbejdsmiljø håndteres på arbejdspladsen, hvilket omfanget gruppen af digitale platformsarbejdere udgør og, hvordan arbejds- og kapitalplatforme tiltrækker forskellige medarbejdergrupper. Denne rapport fokuserer på resultaterne fra delprojekt 1 vedrørende marginalt deltidsbeskæftigede. Resultater fra de øvrige delprojekter formidles andetsteds.

Projektgruppen består af: Professor Anne Helene Garde, Forsker Helena Breth Nielsen, Post doc Kathrine Pape Madsen, Seniorforsker Johnny Dyreborg, Statistiker Jacob Pedersen, Videnskabelig assistent Jonas Kirchheiner-Rasmussen, Videnskabelig assistent Laura Stonor Gregersen, alle fra det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø. Fra Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier på Københavns Universitet indgår Lektor Anna Ilsoe, Lektor Trine Pernille Larsen og Videnskabelig assistent Emma Steffensen Bach. Dertil har Ebbe Villadsen fra det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø været tilknyttet projektet som datamanager.

Flere af de rapporterede resultater er publiceret i et videnskabeligt tidsskrift og her kan uddybende beskrivelser af metode og resultater findes: Nielsen HB, Gregersen LS, Bach ES, Dyreborg J, Ilsoe A, Larsen TP, et al. A comparison of work environment, job insecurity, and health between marginal part-time workers and full-time workers in Denmark using pooled register data. *J Occup Health*. 2021;63(1):e12251.

Formål

Formålet med denne rapport er at give en generel beskrivelse af gruppen med marginalt deltid i Danmark, samt at formidle forskningsresultater omkring marginalt deltidsbeskæftigedes arbejdsmiljø, jobusikkerhed, helbred og arbejdsmarkedstilknytning.

I rapporten præsenteres indledningsvist en beskrivelse af forskellige demografiske karakteristika for marginalt deltidsbeskæftigede og fuldtidsbeskæftigede. Herefter præsenteres resultater fra forskellige studier om marginalt deltidsbeskæftigede. Marginalt deltidsbeskæftigede og fuldtidsansatte dækker over personer med et gennemsnitligt antal registrerede arbejdstimer på henholdsvis <15 timer per uge og 32-40 timer per uge, sammenlagt for alle personens jobs. På baggrund af datamaterialets beskaffenhed omfatter resultaterne for karakteristika og arbejdsmarkedstilknytning marginaldeltidsbeskæftigede med 0,01-14,99 timers arbejde per uge, mens resultaterne om arbejdsmiljø, jobusikkerhed og helbred omfatter marginalt deltidsbeskæftigede med 8,00-14,99 timer per uge.

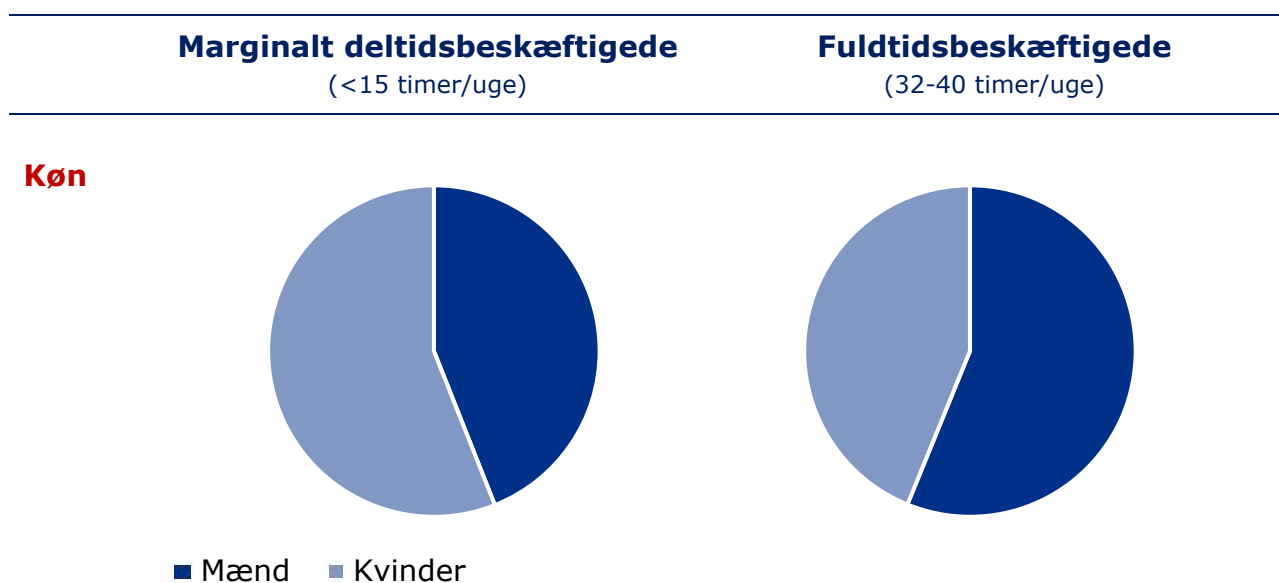
Marginalt deltidsarbejde

Karakteristika

De følgende beskrivelser af karakteristika for marginalt deltidsbeskæftigede (<15 arbejdstimer per uge) er baseret på data fra Danmarks Statistiks Arbejdsmarkedsregnskab. Metoden er beskrevet i appendiks 1.

I 2018 udgjorde marginalt deltidsbeskæftigede 14 % af alle mellem 18 og 64 år i Danmark, som havde mindst en registreret arbejdstime i Arbejdsmarkedsregnskabet i de tre måneder op til opgørelsen. Marginalt deltidsbeskæftigede var oftere kvinder, de var yngre og arbejdede oftere inden for handel- og transportbranchen med service- og salgsarbejde sammenlignet med fuldtidsbeskæftigede (figur 3, 4, 10 og 11). Dertil havde de oftere en kort uddannelse (10. klasse eller kortere) som højeste fuldførte uddannelse, de var studerende, de var i den laveste indkomstgruppe, og færre havde en partner, når man sammenlignede med fuldtidsbeskæftigede (figur 5-9).

Marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede, var oftere mænd (46 % vs. 41 %), ældre (median: 40 år vs. 22 år), de havde oftere en mellem eller høj indkomst (24 % vs. 1 %) og havde oftere en partner (35 % vs. 4 %), sammenlignet med gruppen af studerende med marginalt deltid. Både de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede, og de studerende med marginalt deltid arbejdede primært inden for handel og transport mv. (30 % vs 42 %), men de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede var mere spredt ud på brancherne end de studerende marginalt deltidsbeskæftigede. Blandt de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede, havde flest et job med andet manuelt arbejde (44 % vs. 32 %), mens de studerende primært arbejdede med service- og salgsarbejde (21 % vs. 37 %).

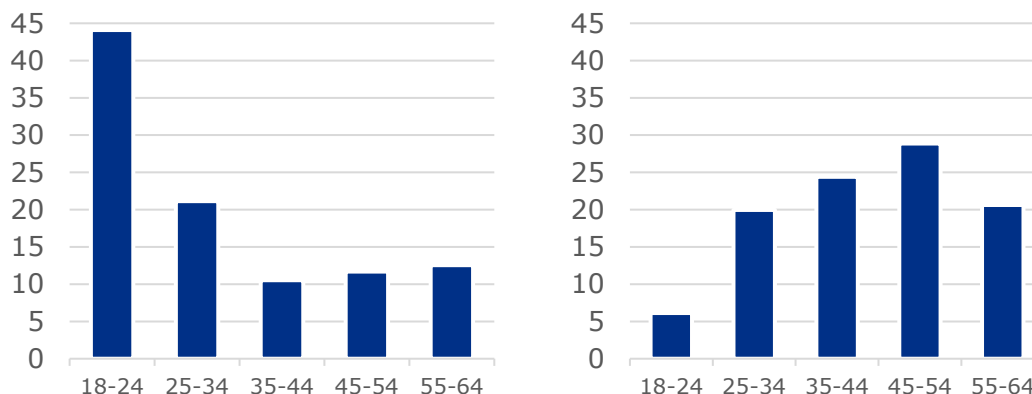

Figur 3. Blandt marginalt deltidsbeskæftigede var 56 % kvinder og 44 % mænd. Blandt fuldtidsbeskæftigede var 44 % kvinder og 56 % mænd.

Marginalt deltidsbeskæftigede
(<15 timer/uge)

Fuldtidsbeskæftigede
(32-40 timer/uge)

Alder

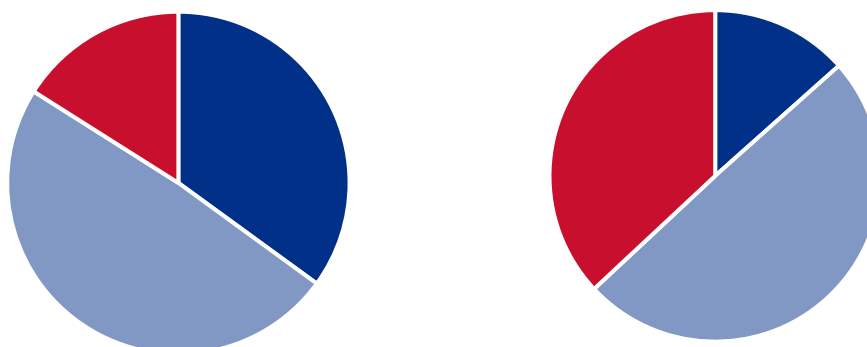

Figur 4. Blandt marginalt deltidsbeskæftigede var 44 % i aldersgruppen 18 år-24 år, 21 % var 25 år-34 år, 11 % var 35 år-44 år, 12 % var 45 år-54 år og 13 % var 55 år -64 år. Blandt fuldtidsbeskæftigede var 6 % i aldersgruppen 18 år -24 år, 20 % var 25 år - 34 år, 24 % var 35 år - 44 år, 29 % var 45 år - 54 år og 21 % var 55 år - 64 år.

Marginalt deltidsbeskæftigede
(<15 timer/uge)

Fuldtidsbeskæftigede
(32 - 40 timer/uge)

Uddannelse

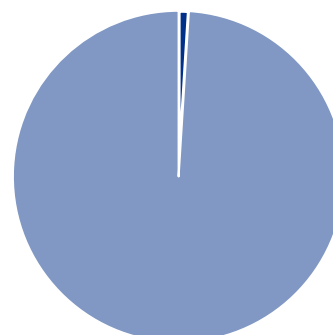
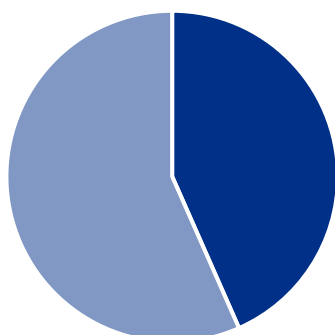
■ Kort ■ Mellemlang ■ Lang

Figur 5. Blandt marginalt deltidsbeskæftigede havde 35 % en kort uddannelse (10. klasse eller kortere), 49 % en mellemlang uddannelse (gymnasial, erhvervsfaglig eller kort videregående) og 16 % en lang uddannelse (bachelorniveau eller højere) som højeste fuldførte uddannelse. Blandt fuldtidsbeskæftigede havde 13 % en kort -, 50 % en mellemlang - og 37 % en lang uddannelse.

Marginalt deltidsbeskæftigede
(<15 timer/uge)

Fuldtidsbeskæftigede
(32 - 40 timer/uge)

Studerende

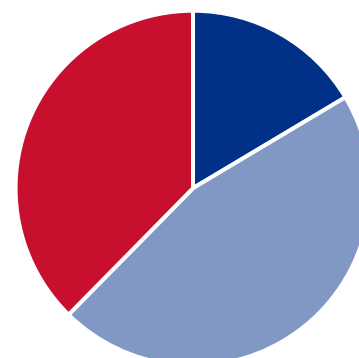
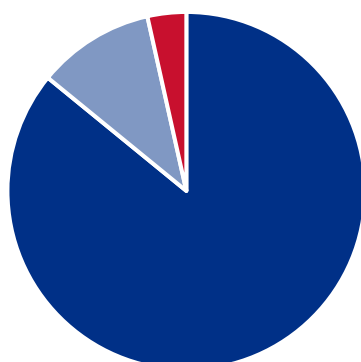
■ Studerende ■ Ikke-studerende

Figur 6. Blandt marginalt deltidsbeskæftigede var 43 % studerende (modtager S.U.) og 56 % var marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede. Blandt fuldtidsbeskæftigede var under 1 % studerende og over 99 % var fuldtidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede.

Marginalt deltidsbeskæftigede
(<15 timer/uge)

Fuldtidsbeskæftigede
(32 - 40 timer/uge)

Indkomst

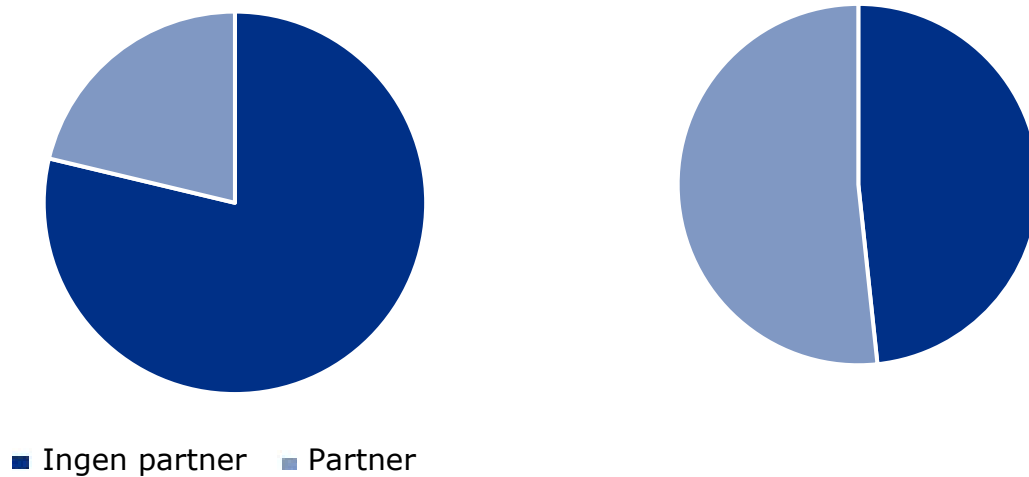
■ Lav ■ Mellem ■ Høj

Figur 7. Blandt marginalt deltidsbeskæftigede var 86 % i den laveste indkomstgruppe (< 300.000 kr./år), 11 % i den mellemste (300.000 – < 460.000 kr./år) og 4 % i den højeste (≥ 460.000 kr./år). Blandt fuldtidsbeskæftigede var 16 % i den laveste indkomstgruppe, 46 % i den mellemste og 38 % i den højeste.

Marginalt deltidsbeskæftigede
(<15 timer/uge)

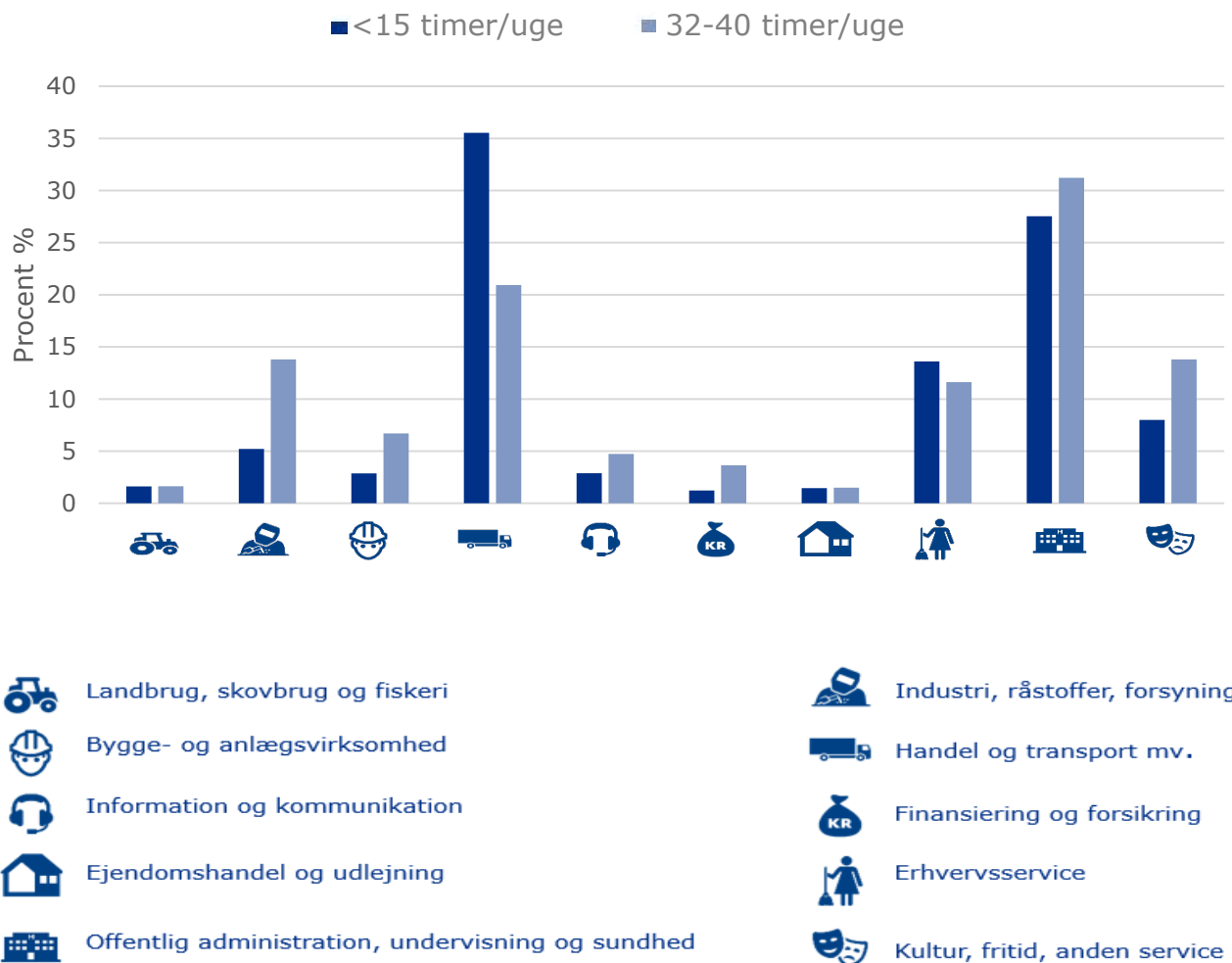
Fuldtidsbeskæftigede
(32 - 40 timer/uge)

Civilstand

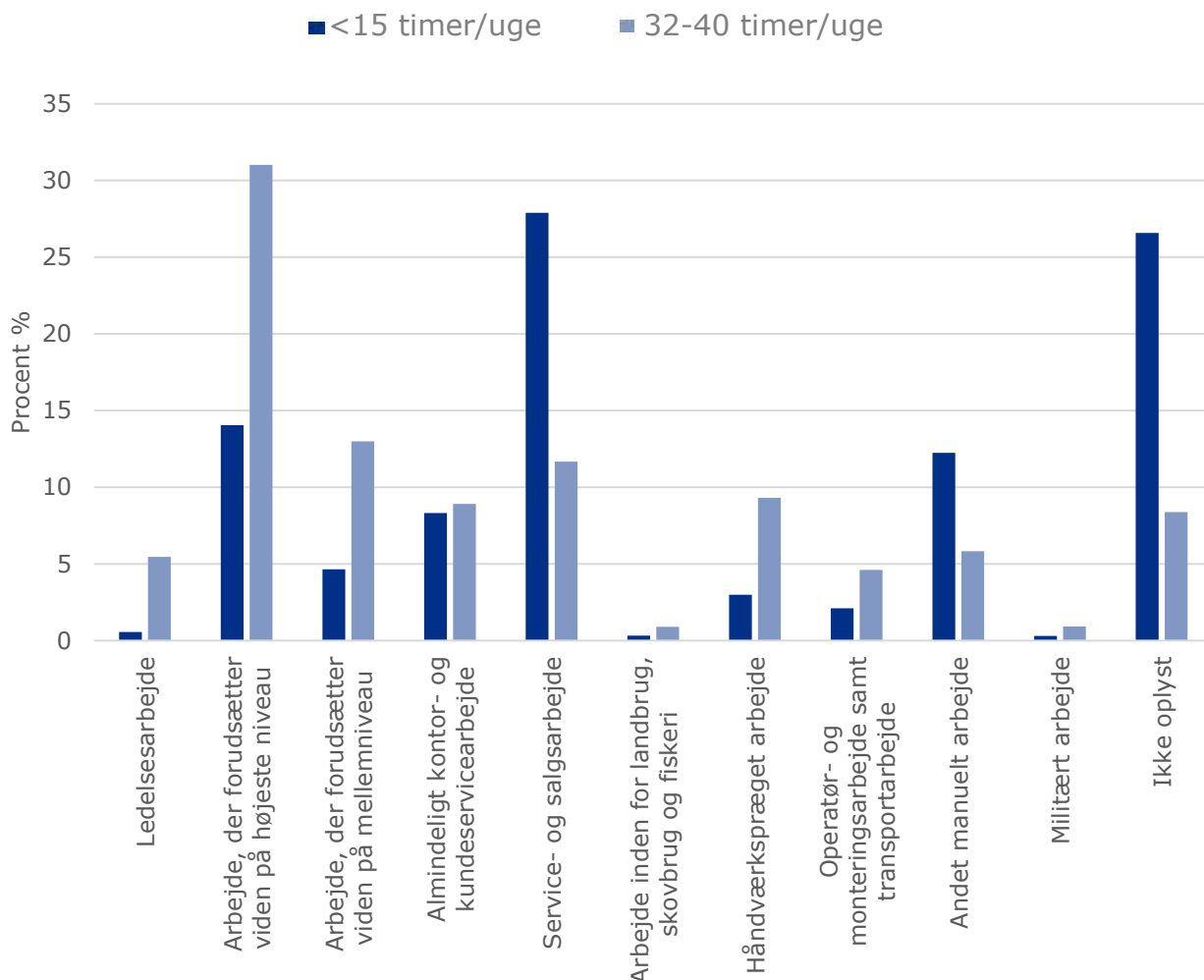
Figur 8. Blandt marginalt deltidsbeskæftigede havde 79 % ingen partner, mens 21 % havde en partner. Blandt fuldtidsbeskæftigede havde 48 % ingen partner, mens 52 % havde en partner.

Branche

Figur 10. Blandt marginalt deltidsbeskæftigede arbejdede 2 % med landbrug, skovbrug og fiskeri, 5 % i bygge- og anlægsbranchen, 3 % med information og kommunikation, 1 % med ejendomshandel og udlejning, 28 % med offentlig administration, undervisning og sundhed, 5 % med industri, råstofindvinding og forsyningsvirksomhed, 36 % med handel og transport mv., 1 % med finansiering og forsikring, 14 % med erhvervsservice og 8 % med kultur, fritid og anden service. Blandt fuldtidsbeskæftigede arbejdede 2 % med landbrug, skovbrug og fiskeri, 7 % i bygge- og anlægsbranchen, 5 % med information og kommunikation, 1 % med ejendomshandel og udlejning, 31 % med offentlig administration, undervisning og sundhed, 14 % med industri, råstofindvinding og forsyningsvirksomhed, 21 % med handel og transport mv., 4 % med finansiering og forsikring, 12 % med erhvervsservice og 4 % med kultur, fritid og anden service.

Job

Figur 11. Blandt marginalt deltidsbeskæftigede var der for 27 % ikke oplysninger om deres job, 1 % arbejdede med ledelsesarbejde, 14 % med arbejde, der forudsatte viden på højeste niveau, 5 % med arbejde, der forudsatte viden på mellemniveau, 8 % med almindelig kontor- og kundeservicearbejde, 28 % med service- og salgsarbejde, under 1 % inden for landbrug, skovbrug og fiskeri, 3 % med håndværkspræget arbejde, 2 % operatør-, monterings- og transportarbejde, 12 % med andet manuelt arbejde og under 1 % med militær arbejde. Blandt fuldtidsbeskæftigede var der for 8 % ikke oplysninger om deres job, 5 % arbejdede med ledelsesarbejde, 31 % med arbejde, der forudsatte viden på højeste niveau, 13 % med arbejde, der forudsatte viden på mellemniveau, 9 % med almindelig kontor- og kundeservicearbejde, 12 % med service- og salgsarbejde, 1 % inden for landbrug, skovbrug og fiskeri, 9 % med håndværkspræget arbejde, 5 % operatør-, monterings- og transportarbejde, 8 % med andet manuelt arbejde og 1 % med militært arbejde.

Arbejds miljø

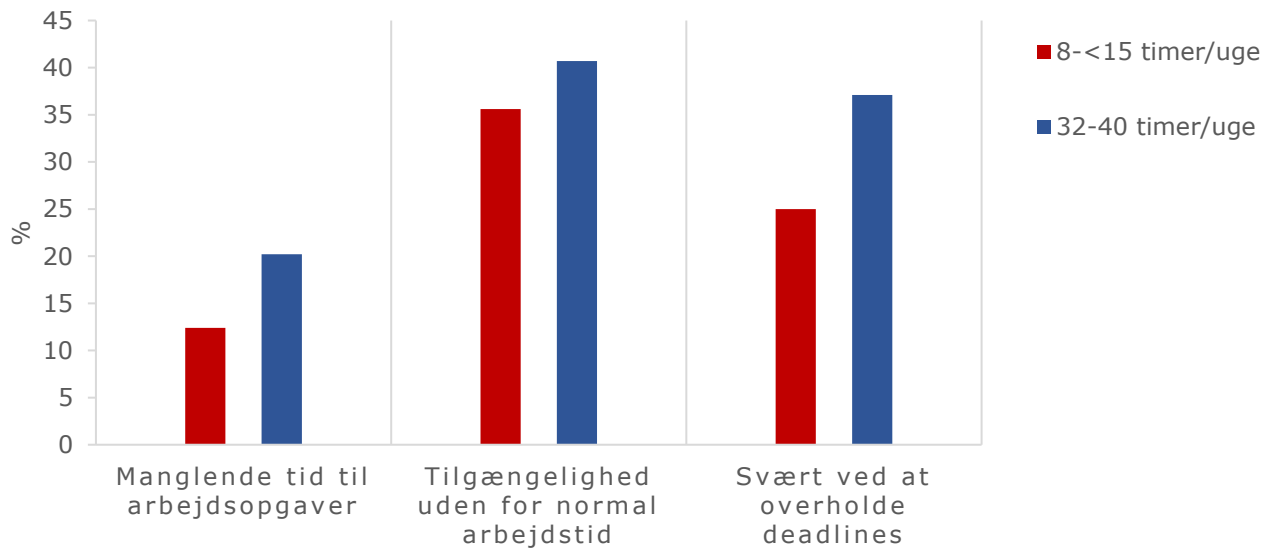
I dette afsnit præsenteres resultater omkring marginalt deltid (8-15 arbejdstimer per uge) og arbejdsmiljø. Metoden, og hvordan odds ratio (OR) kan fortolkes, er beskrevet i appendiks 1. For hvert spørgsmål viser figurene de faktiske, dvs. ikke justerede (rå), procentandele af henholdsvis marginalt deltidsbeskæftigede og fuldtidsbeskæftigede, som har rapporteret et givent udfald. Figurene giver dermed et billede af, hvordan den konkrete gruppe af marginalt deltidsbeskæftigede har svaret. I teksten præsenteres de justerede resultater fra regressionsanalyser, hvor der er taget højde for forskelle i køn, alder og socioøkonomisk status mellem grupperne af marginalt deltidsbeskæftigede og fuldtidsbeskæftigede. De justerede resultater tager dermed højde for forskelle i køn, alder og/eller socioøkonomisk status, som ellers kan være årsagen til, at der synes at være forskelle mellem marginalt deltidsbeskæftigede og fuldtidsbeskæftigede. Da marginalt deltidsbeskæftigede, som er studerende, muligvis adskiller sig fra resten af de marginalt deltidsbeskæftigede, er der under hver figur en beskrivelse af analyseresultaterne, når de studerende er taget ud.

Lavere grad af høje kvantitative krav

Marginalt deltidsbeskæftigede oplevede generelt set en lavere grad af kvantitative krav end de fuldtidsbeskæftigede. Tidligere forskning har vist, at høje kvantitative krav i arbejdet er forbundet med øget risiko for mentale helbredsudfordringer (12).

Vores undersøgelse viste, at marginalt deltidsbeskæftigede i mindre grad end fuldtidsbeskæftigede rapporterede at de *altid* eller *ofte* oplevede ikke at have tid nok til deres arbejdsopgaver (OR 0,8; 95 % konfidensinterval (CI) 0,7-1,0), og at de havde tidsfrister, som var svære at holde (OR 0,8; 95 % CI 0,7-0,9), når resultaterne var justeret for køn, alder og socioøkonomisk status. Dertil indikerede vores justerede resultater, at marginalt deltidsbeskæftigede sjældnere oplevede at skulle stå til rådighed uden for normal arbejdstid (OR 0,9; 95 % CI 0,8-1,0) end fuldtidsbeskæftigede, men forskellen var ikke statistisk signifikant.

KVANTITATIVE KRAV

Figur 12. Figuren viser spørgsmålene omkring høje kvantitative krav. På figuren ses de rå procentandele blandt ■ Marginalt deltidsbeskæftigede (8-<15 timer/uge) og ■ Fuldtidsbeskæftigede (32-40 timer/uge), som har svaret "Altid" eller "Ofte" til spørgsmålene: 1) "Hvor ofte oplever du, at du har nok tid til dine arbejdsopgaver?" (vendt om), 2) "Hvor ofte står du til rådighed uden for normal arbejdstid?" og 3) "Hvor ofte har du tidsfrister, som er svære at holde?".

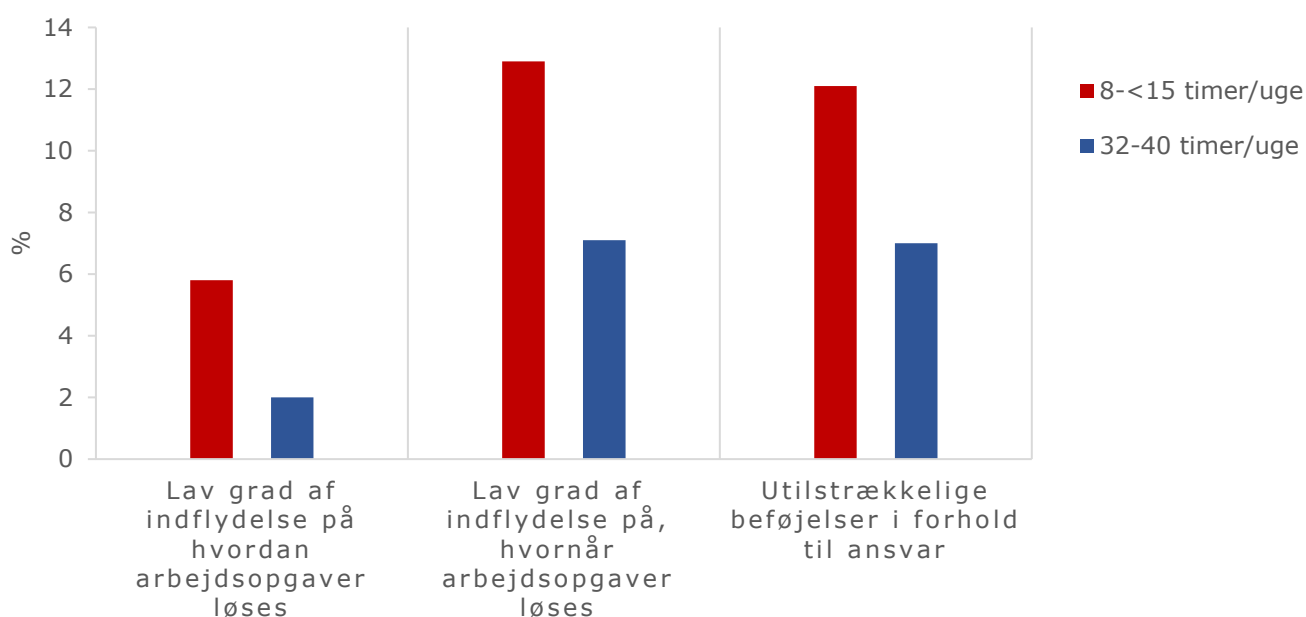
Resultaterne kun med de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede, pegede i samme retning som for hele populationen, selvom forskellene ikke længere var statistisk signifikante: manglede tid til arbejdsopgaver (OR 0,9; 95 % CI 0,7-1,1), tilgængelighed uden for normal arbejdstid (OR 0,8; 95 % CI 0,7-1,0) og svært at overholde deadlines (OR 0,9; 95 % CI 0,7-1,0).

Lavere grad af indflydelse

Marginalt deltidsbeskæftigede oplevede generelt set en lavere grad af indflydelse i deres arbejde end de fuldtidsbeskæftigede. Forskning har vist, at oplevelsen af lav indflydelse i arbejdet er forbundet med øget risiko for blandt andet sygefravær (13).

Marginalt deltidsbeskæftigede svarede oftere end andre ansatte, at de *aldrig* eller *sjældent* oplevede at have indflydelse på, hvordan og hvornår arbejdsopgaver udføres (OR 2,2; 95 % CI 1,6-2,9 og OR 1,5; 95 % CI 1,3-1,9), samt at de *aldrig* eller *sjældent* havde de tilstrækkelige beføjelser i forhold til det ansvar, de havde i deres arbejde (OR 1,4; 95 % CI 1,1-1,7) efter justering for køn, alder og socioøkonomisk status.

INDFLYDELSE

Figur 13. Figuren viser spørgsmålene omkring lav indflydelse på arbejdspladsen. På figuren ses de rå procentandele blandt ■ Marginalt deltidsbeskæftigede (8-<15 timer/uge) og ■ Fuldtidsbeskæftigede (32-40 timer/uge), som har svaret "Aldrig" eller "Sjældent" til spørgsmålene: 1) "Hvor ofte har du indflydelse på, hvordan du løser dine arbejdsopgaver?", 2) "Hvor ofte har du indflydelse på, hvornår du løser dine arbejdsopgaver?", og 3) "Hvor ofte har du tilstrækkelige beføjelser i forhold til det ansvar, du har i dit arbejde?".

Resultaterne kun med de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede, pegede i samme retning som for hele populationen (utilstrækkelige beføjelser: OR 1,4; 95 % CI 1,1-1,8). Dog indikerede resultaterne en lidt større rapportering af lav indflydelse på, hvordan en arbejdsopgave løses (OR 2,3; 95 % CI 1,7-3,2) og lav indflydelse på hvornår en arbejdsopgave løses (OR 1,6; 95 % CI 1,3-2,0) blandt de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede. Der var dog ikke statistisk signifikant forskel på resultaterne for marginalt deltidsbeskæftigede, der var studerende og marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede.

Lavere grad af feedback og støtte mellem kollegaer

Marginalt deltidsbeskæftigede oplevede generelt set en lavere grad af feedback og støtte blandt kollegaer end de fuldtidsbeskæftigede. Forskning har vist, at lav ledelseskvalitet er forbundet med højere risiko for sygefravær (13).

Efter justering for køn, alder og socioøkonomisk status rapporterede marginalt deltidsbeskæftigede oftere *aldrig* eller *sjældent* at få den nødvendige feedback for deres arbejde fra den nærmeste leder¹ (OR 1,2; 95 % CI 1,0-1,4), sammenlignet med fuldtidsansatte, mens der ikke var forskel i

¹ "Hvor ofte giver din nærmeste leder dig den nødvendige feedback (ris og ros) for dit arbejde?"

rapporteret anerkendelse fra ledelsen² (OR 1,1; 95 % CI 0,9-1,2). Marginalt deltidsbeskæftigede rapporterede dertil efter justering oftere *aldrig* eller *sjældent* at få og give anerkendelse³ (OR 1,4; 95 % CI 1,0-1,8) og hjælp (OR 1,7; 95 % CI 1,2-2,3) mellem kollegaer⁴.

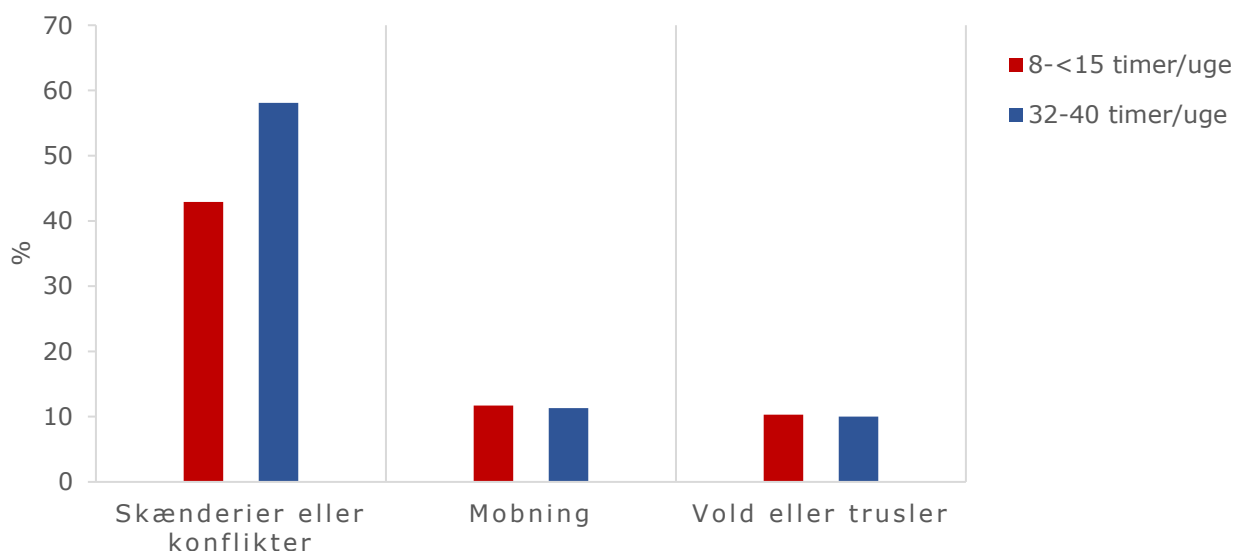
Resultaterne kun med de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede, pegede i samme retning som for hele populationen: feedback fra den nærmeste leder (OR 1,2; 95 % CI 1,3-1,4), anerkendelse fra ledelsen (OR 1,1; 95 % CI 0,9-1,3), anerkendelse mellem kollegaer (OR 1,5; 95 % CI 1,1-2,1) samt hjælp mellem kollegaer (OR 1,7; 95 % CI 1,2-2,5).

Samme eller lavere grad af negative sociale handlinger

Marginalt deltidsbeskæftigede oplevede generelt set samme eller lavere grad af negative sociale handlinger end de fuldtidsbeskæftigede. Forskning har vist, at det at blive udsat for negative handlinger i arbejdet (seksuel chikane, mobning, vold og trusler om vold) er forbundet med en øget risiko for mentale sundhedsudfordringer (12).

Resultaterne viste ikke en forskel mellem marginalt deltidsbeskæftigede og fuldtidsbeskæftigede i forhold til at opleve mobning (OR 1,1; 95 % CI 0,9 -1,3) eller vold eller trusler (OR 1,1; 95 % CI 0,9 – 1,4) efter justering for køn, alder og socioøkonomisk status. Marginalt deltidsbeskæftigede rapporterede dog i lavere grad at opleve konflikter og skænderier (OR 0,7; 95 % CI 0,6-0,8) end de fuldtidsbeskæftigede.

NEGATIVE SOCIALE HANDLINGER

Figur 14. Figuren viser spørgsmålene omkring negative sociale handlinger. På figuren ses de rå procentandele blandt ■ Marginalt deltidsbeskæftigede (8-<15 timer/uge) og ■ Fuldtidsbeskæftigede (32-40 timer/uge), som har svaret "Ja, dagligt", "Ja, ugentligt", "Ja,

² "Hvor ofte bliver dit arbejde anerkendt og påskønnet af ledelsen?"

³ "Hvor ofte anerkender du og dine kolleger hinanden i arbejdet?"

⁴ "Hvor ofte hjælper du og dine kolleger hinanden med at opnå det bedst mulige resultat?"

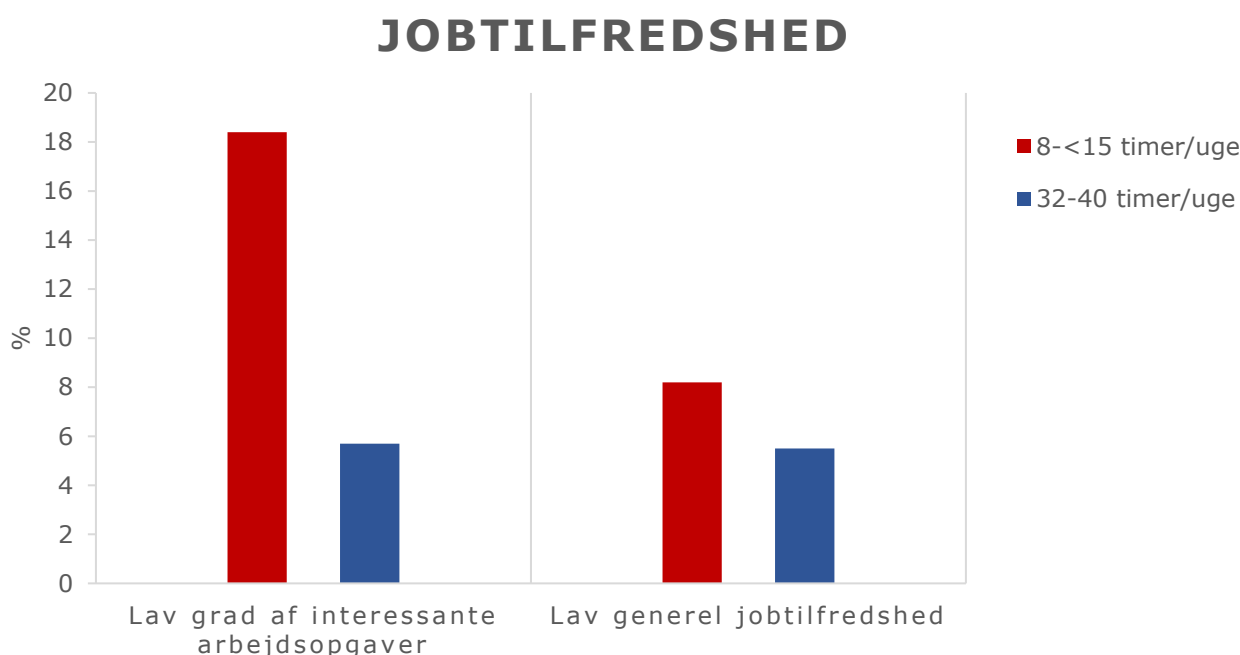
månedligt" eller "Ja, sjældnere" til spørgsmålene: 1) "Har du inden for de sidste 12 måneder haft skænderier eller konflikter med nogen på din arbejdsplads?", 2) "Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for mobning på din arbejdsplads?", 3) "Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for fysisk vold på din arbejdsplads?" eller "Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for trusler om vold på din arbejdsplads?"

Resultaterne kun med de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede, pegede i samme retning som for hele populationen: mobning (OR 1,2; 95 % CI 1,0-1,5), vold eller trusler (OR 1,0; 95 % CI 0,8-1,3) samt konflikter og skænderier (OR 0,7; 95 % CI 0,6-0,8).

Lavere grad af jobtilfredshed

Marginalt deltidsbeskæftigede oplevede generelt set en lavere grad af jobtilfredshed end de fuldtidsbeskæftigede. Tidligere forskning har vist, at lav jobtilfredshed er forbundet med en øget risiko for mentale sundhedsudfordringer (14).

Efter justering for køn, alder og socioøkonomisk status rapporterede marginalt deltidsbeskæftigede oftere lav grad af spændende og inspirerende arbejdsopgaver (OR 1,8; 95 % CI 1,5-2,2) og lavere generel jobtilfredshed (OR 1,9; 95 % CI 1,4-2,5).

Figur 15. Figuren viser spørgsmålene omkring lav jobtilfredshed. På figuren ses de rå procentandele blandt ■ Marginalt deltidsbeskæftigede (8-<15 timer/uge) og ■ Fuldtidsbeskæftigede (32-40 timer/uge), som har svaret "I ringe grad" eller "I meget ringe grad" til spørgsmålet 1) "I hvilken en grad synes du, dine arbejdsopgaver er interessante og inspirerende?" og svaret "Utilfreds" eller "Meget utilfreds" til spørgsmålet 2) "Hvor tilfreds er du med dit job som helhed, alt taget i betragtning?".

Resultaterne kun med de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede, pegede i samme retning som for hele populationen: spændende og inspirerende arbejdsopgaver (OR 1,7; 95 % CI 1,4-2,2) samt generel jobtilfredshed (OR 1,9; 95 % CI 1,4-2,6).

Uklar sammenhæng med ergonomiske arbejdskrav i arbejdet

Sammenhængen mellem marginalt deltid og oplevede ergonomiske arbejdskrav i arbejdet var uklar. Yderligere undersøgelser er nødvendige for at undersøge sammenhængen nærmere.

Efter justering for køn, alder og socioøkonomisk status blev der ikke fundet en sammenhæng mellem marginalt deltid og oplevede hårdt fysisk arbejde⁵ (OR 1,1; 95 % CI 0,9-1,3). Samtidigt viste resultaterne, at marginalt deltidsbeskæftigede, før justering, oftere rapporterede om belastende arbejdsstillinger i jobbet⁶ (OR 1,9; 95 % CI 1,7-2,1), men efter justering viste resultaterne modsat, at marginalt deltidsbeskæftigede i lavere grad rapporterede om belastende arbejdsstillinger sammenlignet med fuldtidsbeskæftigede (OR 0,9; 95 % CI 0,8-1,0). Resultaterne er dermed ikke entydige for ergonomiske arbejdskrav i arbejdet, og emnet kræver yderligere undersøgelse.

Lavere grad af sikkerhedsklima

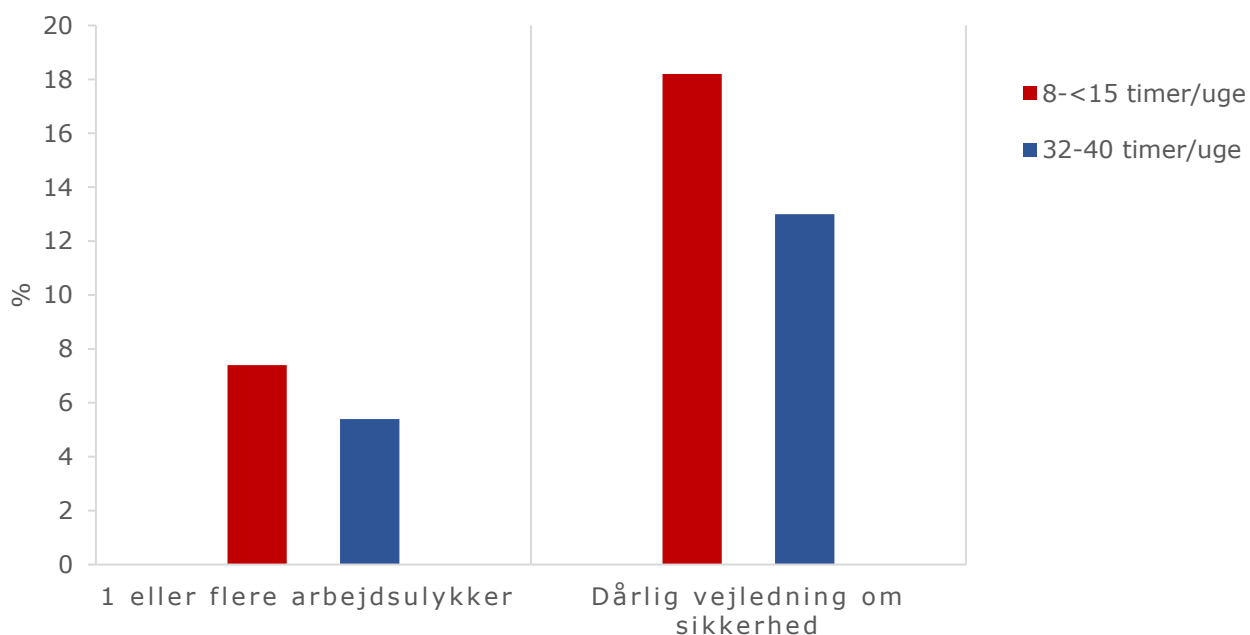
Marginalt deltidsbeskæftigede oplevede generelt set en lavere grad af sikkerhed end de fuldtidsbeskæftigede.

Flere marginalt deltidsbeskæftigede rapporterede at have været udsat for en arbejdsulykke det seneste år (OR 1,3; 95 % CI 1,0-1,7), og flere havde ikke fået den nødvendige vejledning og instruktion i sikker udførelse af arbejdet (OR 1,3; 95 % CI 1,1-1,6) efter justering for køn, alder og socioøkonomisk status.

⁵ "Hvor fysisk hårdt opfatter du normalt dit nuværende arbejde?". Svorskala fra 0 ("Ikke hårdt") til 10 ("Maksimalt hårdt"), hvor 8-10 blev kategoriseret som oplevede hårdt fysisk arbejde.

⁶ Samlet mål med hvor stor en del af din arbejdstid: sidder du?, går eller står du?, arbejder du med ryggen vredet eller foroverbøjet uden at støtte med hænder og arme?, har du armene løftet i eller over skulderhøjde?, gør du de samme armbevægelser mange gange i minuttet (fx pakkearbejde, montering, maskinfødning, udkæring)?, sidder du på hug eller ligger på knæ, når du arbejder?, skubber eller trækker du?, bærer eller løfter du?"

SIKKERHED PÅ ARBEJDSPLADSEN

Figur 16. Figuren viser spørgsmålene omkring sikkerhed på arbejdspladsen. På figuren ses de rå procentandele blandt ■ Marginalt deltidsbeskæftigede (8-<15 timer/uge) og ■ Fuldtidsbeskæftigede (32-40 timer/uge), som har svaret ≥ 1 ulykke til spørgsmålet 1) "Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for en eller flere arbejdsulykker, som medførte mere end én dags fravær?" og svaret "uenige" eller "meget uenig" på spørgsmålet 2) "Er du enig eller uenig i følgende udsagn om sikkerheden på din arbejdsplads: Jeg får den nødvendige vejledning og instruktion i sikker udførelse af arbejdet?"

Resultaterne kun med de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede, pegede i samme retning som for hele populationen. Dog indikerede resultaterne en lidt højere grad af arbejdsulykker (OR 1,6; 95 % CI 1,2-2,1) samt ikke at have fået den nødvendige vejledning og instruktion i sikker udførelse af arbejdet (OR 1,4; 95 % CI 1,1-1,7) blandt de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt var studerede. Der var dog ikke statistisk signifikant forskel på resultaterne for marginalt deltidsbeskæftigede, der var studerende og marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede.

Jobusikkerhed

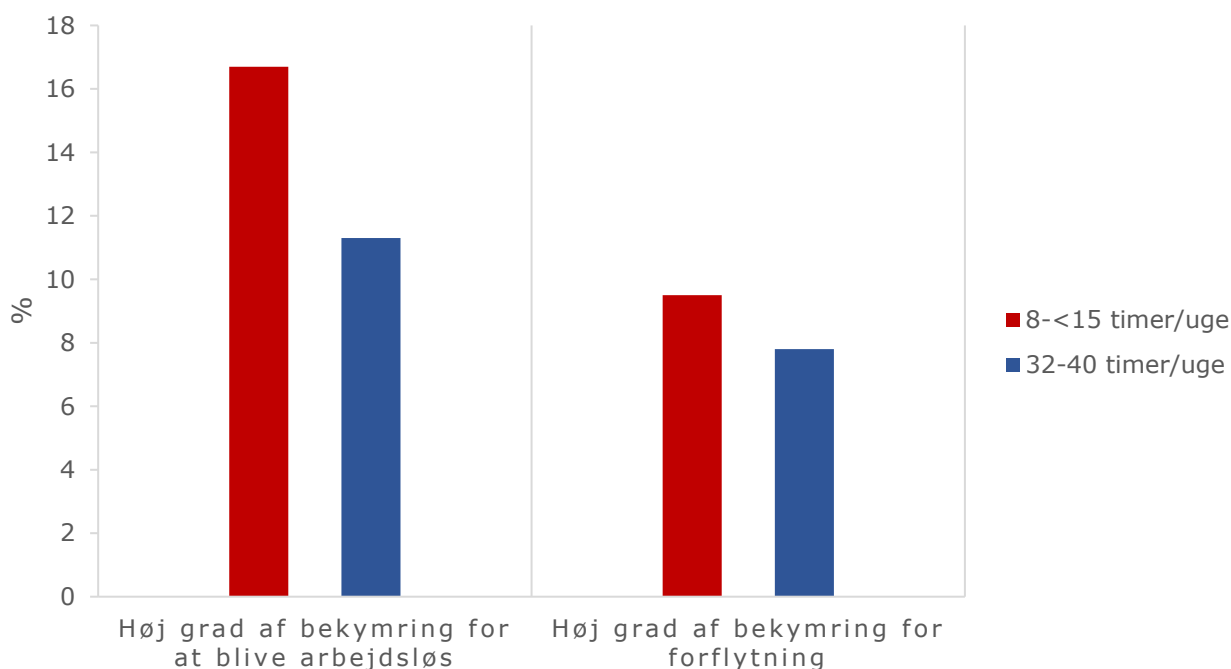
I dette afsnit præsenteres resultater omkring marginalt deltid (8-15 arbejdstimer per uge) og jobusikkerhed. Metoden, og hvordan odds ratio (OR) kan fortolkes, er beskrevet i appendiks 1. For hvert spørgsmål viser figurene de faktiske, dvs. ikke justerede (rå), procentandele af henholdsvis marginalt deltidsbeskæftigede og fuldtidsbeskæftigede, som har rapporteret et givent udfald. Figurene giver dermed et billede af, hvordan den konkrete gruppe af marginalt deltidsbeskæftigede har svaret. I teksten præsenteres de justerede resultater fra regressionsanalyser, hvor der er taget højde for forskelle i køn, alder og socioøkonomisk status mellem grupperne af marginalt deltidsbeskæftigede og fuldtidsbeskæftigede. De justerede resultater tager dermed højde for forskelle i køn, alder og/eller socioøkonomisk status, som ellers kan være årsagen til, at der synes at være forskelle mellem marginalt deltidsbeskæftigede og fuldtidsbeskæftigede. Da marginalt deltidsbeskæftigede, som er studerende, muligvis adskiller sig fra resten af de marginalt deltidsbeskæftigede, er der under hver figur en beskrivelse af analyseresultaterne, når de studerende er taget ud.

Højere grad af jobusikkerhed

Marginalt deltidsbeskæftigede oplevede generelt set en højere grad af jobusikkerhed end de fuldtidsbeskæftigede. Tidligere forskning har vist, at høj jobusikkerhed er forbundet med en øget risiko for mentale sundhedsudfordringer (15).

Resultaterne viste, at marginalt deltidsbeskæftigede oplevede en højere grad af bekymring for at blive arbejdsløse (OR 1,5; 95 % CI 1,3-1,8) og forflytning (OR 1,7; 95 % CI 1,4-2,1) sammenlignet med fuldtidsbeskæftigede efter justering for køn, alder og socioøkonomisk status.

JOBUSIKKERHED

Figur 17. Figuren viser spørgsmålene omkring jobusikkerhed. På figuren ses de rå procentandele blandt ■ Marginalt deltidsbeskæftigede (8-<15 timer/uge) og ■ Fuldtidsbeskæftigede (32-40 timer/uge), som har svaret "I meget høj grad" eller "I høj grad" til spørgsmålene: 1) "I hvilken grad er du bekymret for at du bliver arbejdsløs?" og 2) "I hvilken grad er du bekymret for, at du mod din vilje forflyttes til andet arbejde?".

Resultaterne kun med de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede, pegede i samme retning som for hele populationen. Dog indikerede resultaterne en lidt større rapportering af bekymring for arbejdsløshed (OR 1,7; 95 % CI 1,5-2,1) og overflytning (OR 1,8; 95 % CI 1,4-2,2) blandt de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede. Der var dog ikke statistisk signifikant forskel på resultaterne for marginalt deltidsbeskæftigede, der var studerende og marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede.

Helbred

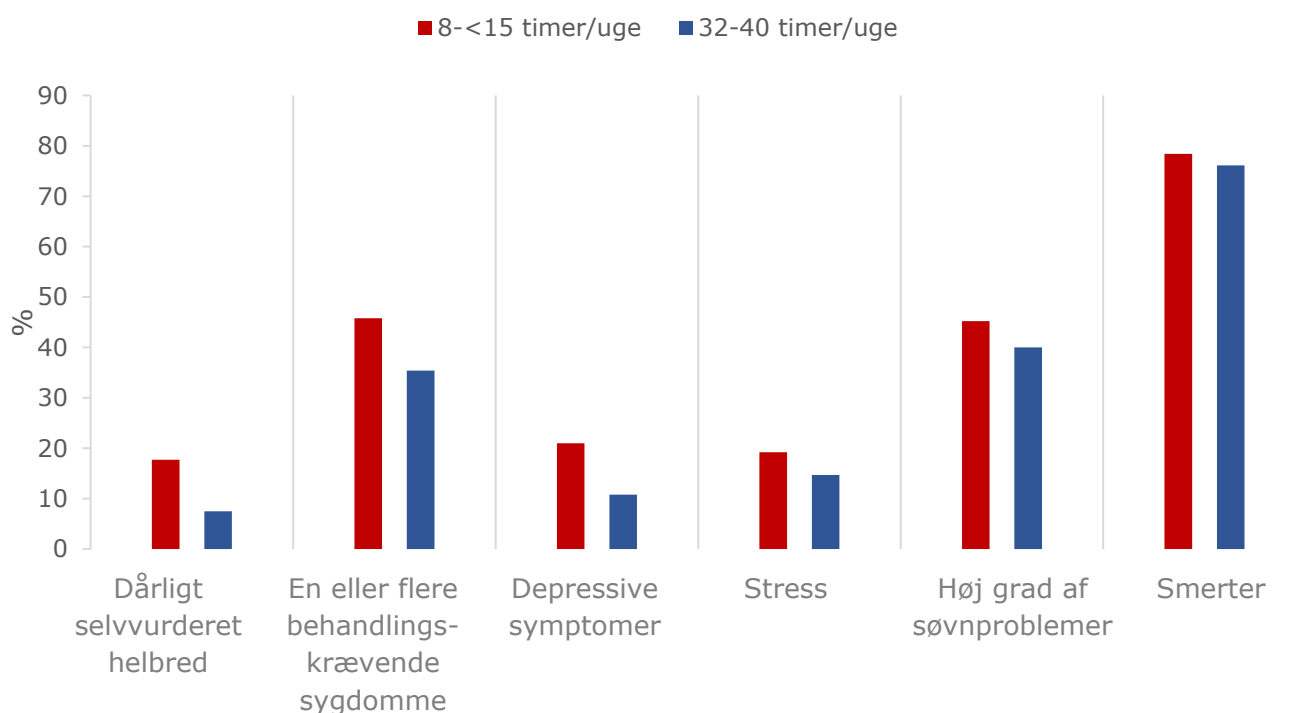
I dette afsnit præsenteres resultater omkring marginalt deltid (8-15 arbejdstimer per uge) og helbred. Metoden, og hvordan odds ratio (OR) kan fortolkes, er beskrevet i appendiks 1. For hvert spørgsmål viser figurene de faktiske, dvs. ikke justerede (rå), procentandele af henholdsvis marginalt deltidsbeskæftigede og fuldtidsbeskæftigede, som har rapporteret et givent udfald. Figurene giver dermed et billede af, hvordan den konkrete gruppe af marginalt deltidsbeskæftigede har svaret. I teksten præsenteres de justerede resultater fra regressionsanalyser, hvor der er taget højde for forskelle i køn, alder og socioøkonomisk status mellem grupperne af marginalt deltidsbeskæftigede og fuldtidsbeskæftigede. De justerede resultater tager dermed højde for forskelle i køn, alder og/eller socioøkonomisk status, som ellers kan være årsagen til, at der synes at være forskelle mellem marginalt deltidsbeskæftigede og fuldtidsbeskæftigede. Da marginalt deltidsbeskæftigede, som er studerende, muligvis adskiller sig fra resten af de marginalt deltidsbeskæftigede, er der under hver figur en beskrivelse af analyseresultaterne, når de studerende er taget ud.

Højere grad af helbredsmæssige udfordringer

Marginalt deltidsbeskæftigede oplevede generelt set oftere at have helbredsmæssige udfordringer i forhold til de fuldtidsbeskæftigede.

Efter justering for køn, alder, socioøkonomisk status og behandlingskrævende sygdom viste resultaterne, at marginalt deltidsbeskæftigede oftere rapporterede et dårligt selvvurderet helbred (OR 3,1; 95 % CI 2,6-3,6), flere havde behandlingskrævende sygdom (OR 2,0; 95 % CI 1,7-2,3 kun justeret for køn, alder og socioøkonomisk status), og flere oplevede depressive symptomer (OR 1,7; 95 % CI 1,5-2,1) end fuldtidsbeskæftigede. Dertil indikerede resultaterne, at marginalt deltidsbeskæftigede oftere oplevede stress (OR 1,2; 95 % CI 1,0-1,4), søvnforstyrrelser (OR 1,1; 95 % CI 1,0-1,3) og smerter (1,1; 95 % CI 1,0-1,3) end fuldtidsbeskæftigede, men disse resultater var ikke statistisk signifikante.

SUNDHED OG SYGDOM

Figur 18. Figuren viser spørgsmålene omkring sundhed og sygdom. På figuren ses de rå procentandele blandt ■ Marginalt deltidsbeskæftigede (8-<15 timer/uge) og ■ Fuldtidsbeskæftigede (32-40 timer/uge), som har: 1) svaret "Mindre godt" eller "Dårligt" til spørgsmålet "Hvordan synes du, at dit helbred er alt i alt?"; 2) svaret "Ja" til mindst en af sygdommene på spørgsmålene "Er du, eller har du, inden for det sidste år været i behandling for en eller flere af følgende sygdomme?"; 3) svaret "Dagligt", "En eller flere gange om ugen", "Et par gange om måneden" eller "Enkelte gange" til spørgsmålet "Hvor ofte har du haft smerter inden for de sidste 3 måneder?"; 4) Depressive symptomer (i øget risiko for depression) målt med Major Depressive Inventory (MDI)⁸ score ≥ 20 , i overensstemmelse med (16); svaret "Hele tiden" eller "Ofte" til spørgsmålet 5) "Hvor ofte har du følt dig stresset i de sidste 2 uger?"; 6) svaret "Altid" eller "Ofte" i ét af spørgsmålene "Hvor ofte er du vågnet flere gange og har haft svært ved at falde i søvn igen inden for de sidste 4 uger?" eller "Hvor ofte har du følt, at du ikke var udhvilet, når du vågnede inden for de sidste 4 uger?".

Resultaterne kun med de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede, pegede i samme retning som for hele populationen (stress: OR 1,1; 95 % CI 0,9-1,3 og søvnforstyrrelser: OR 1,1; 95 % CI 1,0-1,3). Sammenhænge mellem marginalt deltid og behandlingskrævende sygdom samt depressive symptomer afhang af, om man var studerende. De marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede, havde højere OR for behandlingskrævende sygdom (OR 2,4; 95 %

⁷ Depression, astma, diabetes (alle typer sukkersyge), åreforkalkning eller blodprop i hjertet, blodprop i hjernen (hjerneblødning), kræft, nedsat hørelse, eksem, ryggsygdom, migræne eller anden langvarig sygdom.

⁸ MDI bruges til at afdække depressive symptomer eller depression og er en skala som går fra 0 (laveste) til 50 (højeste) risiko for depression. En score ≥ 20 kategoriseres som i øget risiko for depression. Scoren udregnes på baggrund af besvarelse af følgende spørgsmål: "Hvor stor en del af tiden i de sidste 2 uger har du...: følt dig trist til mode, ked af det?; manglet interesse for dine daglige gøremål?; følt, at du manglede energi og kræfter?; haft mindre selvtillid?; haft dårlig samvittighed eller skyldfølelse; følt, at livet ikke var værd at leve?; haft besvær med at koncentrere dig, fx om at læse avis eller følge med i fjernsyn?; følt dig rastløs?; følt dig stille eller fåmælt?; haft besvær med at sove om natten; haft nedsat appetit?; haft øget appetit?"

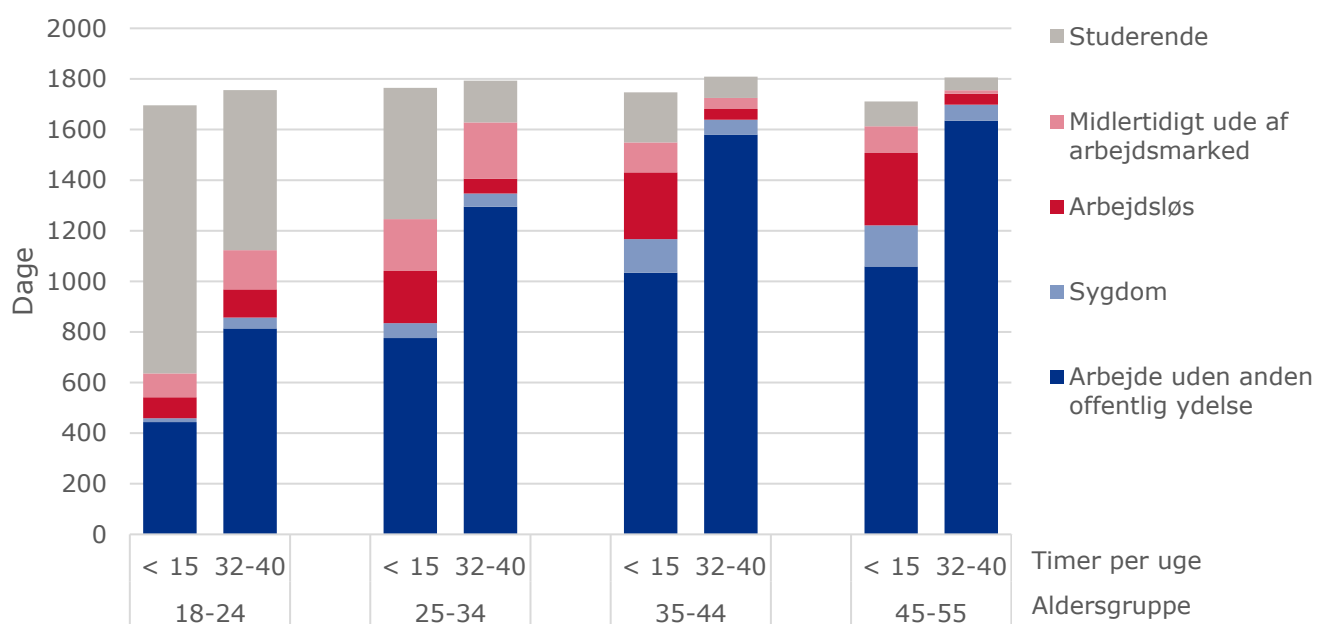
CI 2,0-2,7) samt depressive symptomer (OR 1,9; 95 % CI 1,6-2,3), end de marginalt deltidsbeskæftigede, som studerede. Ligeledes indikerede resultaterne for de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede, lidt højere OR for et dårligt selv vurderet helbred (OR 3,5; 95 % CI 3,0-4,2) og smerter (1,3; 95 % CI 1,0-1,5), end for de studerende. Her var der dog ikke statistisk signifikant forskel på resultaterne for marginalt deltidsbeskæftigede, der var studerende og marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede.

Arbejdsmarkedstilknytning

Dette afsnit omhandler marginalt deltidsbeskæftigedes arbejdsmarkedstilknytning, beregnet som den forventede tid, i antal dage, en marginalt deltidsbeskæftiget (<15 timer/uge) og fuldtidsbeskæftiget (32-40 timer/uge) har i forskellige arbejdsmarkedsstadier i løbet af en femårs opfølgningsperiode. Metoden er beskrevet i appendiks 1.

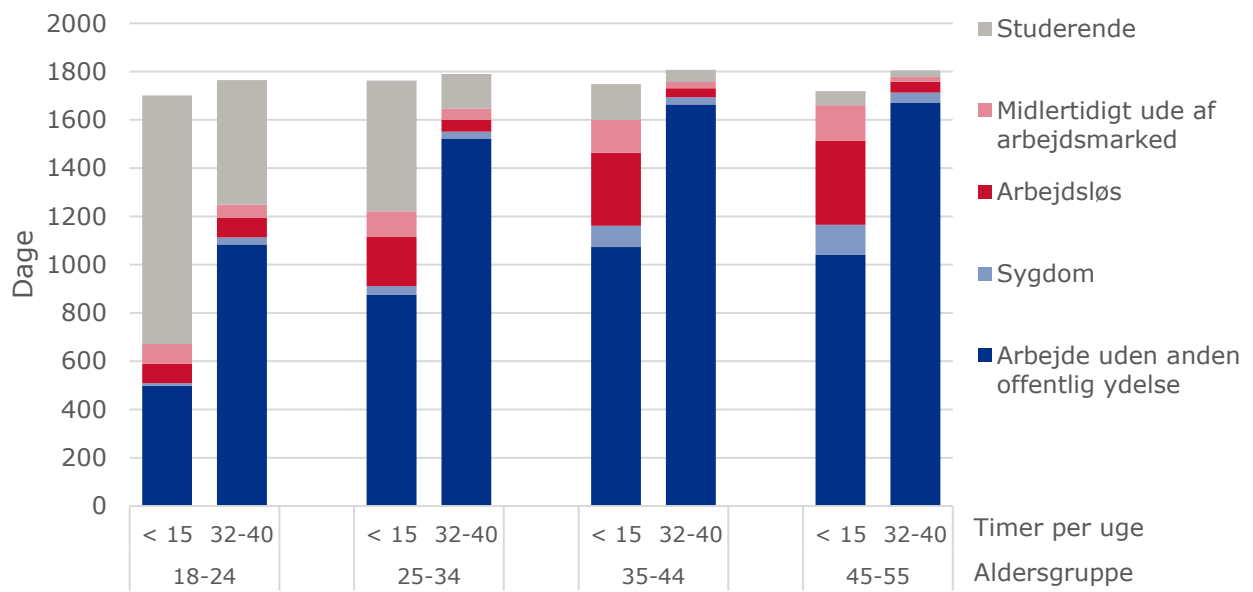
Figurerne neden for viser resultaterne af undersøgelsen opdelt på køn og aldersgrupper. Generelt viser resultaterne, at en marginalt deltidsbeskæftiget har færre dage i arbejde, hvor de ikke samtidig modtager en form for understøttelse fx SU, barsel, syge- eller arbejdsløshedsdagpenge, sammenlignet med en fuldtidsbeskæftiget over en femårig opfølgning. Ligeledes finder vi, at en marginalt deltidsbeskæftiget har flere dage som studerende end en fuldtidsbeskæftiget i en femårig opfølgning. Derudover ses for marginalt deltidsbeskæftigede over 24 år, at de har flere dage med langtidssygefravær og flere dage med arbejdsløshed, sammenlignet med en fuldtidsansat af samme køn og alder.

Kvinder

Figur 19. Estimerede antal dage i forskellige arbejdsmarkedsstadier over en 5-årig opfølgningsperiode for kvinder med marginalt deltid og fuldtid opdelt i aldersgrupper.

Mænd

Figur 20. Estimerede antal dage i forskellige arbejdsmarkedsstadier over en 5-årig opfølgingsperiode for mænd med marginalt deltid og fuldtid opdelt i aldersgrupper.

Konklusion og perspektivering

Denne rapport beskriver en række kendetegn ved gruppen af marginalt deltidsbeskæftigede i Danmark og deres arbejdsmiljø, jobusikkerhed, helbred samt arbejdsmarkedstilknytning. I 2018 var marginalt deltidsbeskæftigede i Danmark oftere kvinder, studerende og arbejdede blandt andet inden for handel og transport branchen, sammenlignet med fuldtidsbeskæftigede. Generelt set viser vores resultater, at marginalt deltidsbeskæftigede oftere oplever et dårligere psykosocialt arbejdsmiljø og sikkerhedsklima på jobbet, samt en højere jobusikkerhed sammenlignet med fuldtidsbeskæftigede. Mere specifikt rapporterede marginalt deltidsbeskæftigede oftere en lav grad af indflydelse på jobbet, mindre støtte fra ledere og mellem kollegaer, samt lav jobtilfredshed. Dog oplevede de samtidigt ikke så ofte høje kvantitative krav (eksempelvis tidsfrister, der er svære at overholde) som de fuldtidsansatte, og de oplevede at være udsat for den samme eller en lavere grad af negative sociale handlinger (eksempelvis mobning og vold). Marginalt deltidsbeskæftigede rapporterede et dårligere sikkerhedsklima, hvor en større andel havde haft en ulykke det seneste år, og flere oplevede dårligere sikkerhedsinstruktioner, sammenlignet med fuldtidsbeskæftigede. Resultaterne var uklare for ergonomiske arbejdskrav i arbejdet (eksempelvis meget stående arbejde eller arbejde med løft). Jobusikkerheden var højest blandt marginalt deltidsbeskæftigede i forhold til fuldtidsbeskæftigede. Marginalt deltidsbeskæftigede rapporterede oftere et dårligt selv vurderet helbred og behandlingskrævende sygdom, samt depressive symptomer sammenlignet med fuldtidsbeskæftigede. Inden for gruppen af marginalt deltidsbeskæftigede var der en tendens til at særligt de, som ikke var studerende, oplevede en større grad af udfordringer. Resultater for arbejdsmarkedstilknytning viste, at i løbet af en femårig periode havde en marginalt deltidsbeskæftiget færre dage i arbejde uden samtidig at modtage anden understøttelse, sammenlignet med en fuldtidsbeskæftiget. Samtidigt blev det estimeret, at en marginalt deltidsbeskæftiget havde flere dage som studerende og for aldersgrupperne fra 25 år også flere dage med arbejdsløshed og langtidssygefravær.

Resultaterne præsenteret i denne rapport peger samlet set på, at marginalt deltidsbeskæftigede oplever flere udfordringer i deres arbejdsmiljø, med jobusikkerhed og med helbredet end fuldtidsbeskæftigede. I forhold til arbejdsmarkedstilknytning viser resultaterne, at en marginalt deltidsbeskæftiget har dårligere arbejdsmarkedstilknytning uden anden understøttelse end en fuldtidsbeskæftiget. Tidligere studier har vist, at dårligere arbejdsmiljø og jobusikkerhed hænger sammen med en øget risiko for mentale sundhedsudfordringer og sygefravær. Der kan dog ikke på baggrund af nærværende resultater drages konklusioner om, hvilken retning sammenhængen går. Resultaterne kan for eksempel både være et udtryk for, at marginalt deltid fører til helbredsmæssige udfordringer, og/eller at personer med helbredsmæssige udfordringer bliver marginalt deltidsbeskæftigede. På samme vis er resultaterne omkring arbejdsmarkedstilknytning alene en beskrivelse af den estimerede arbejdsmarkedstilknytning de næste fem år for de personer, som allerede arbejdede marginalt deltid ved start af studiet. Det er derfor endnu ikke muligt at sige noget om årsag-virkninger ud fra herværende studie.

Kollektive overenskomster, det sociale sikkerhedsnet og befolkningens sammensætning kan have betydning for de fundne sammenhænge (17, 18). Det er derfor en stor styrke for anvendelsen af disse resultater i en dansk kontekst, at analyserne er gennemført på en dansk population.

Der er stadig relativ begrænset viden om marginalt deltidsbeskæftigede i Danmark, og de undersøgte sammenhænge bør bekræftes og uddybes ved at gennemføre analyser over tid. Videre er der brug for mere viden om undergrupper af marginalt deltidsbeskæftigede som fx studerende og platformsarbejdere. De indledende deskriptive beskrivelser af gruppen antyder, at marginalt deltidsansættelser i nogle tilfælde kan være relateret til bestemte livsperioder, fx under studietiden. Ligeledes kunne marginalt deltid være relateret til fx familieførogelse eller efter ledighed som et skridt ind på arbejdsmarkedet. Fremtidige studier bør undersøge de underliggende årsager til marginalt deltid nærmere, samt om livsperioder eller forskellige forløb med marginalt deltid har betydning for sammenhængene med arbejdsmiljø, helbred og arbejdsmarkedstilknytning. Dertil kan fremtidige studier undersøge om det ugentlige timetal har betydning for graden af udfordringer.

Samlet set viser nærværende resultater af de konkret analyserede marginalt deltidsbeskæftigede, at der er en gruppe personer i marginal deltidsbeskæftigelse, som er en meget sårbar gruppe af arbejdstagere med flere udfordringer, både hvad angår arbejdsmiljø, jobusikkerhed, helbred samt arbejdsmarkedstilknytning.

Referencer

1. Ilsøe A, Larsen TP, Felbo-Kolding J. Living hours under pressure: flexibility loopholes in the Danish IR-Model. *Employee Relations*. 2017;39(6):888-92.
2. Scheuer S. Atypisk Beskæftigelse i Danmark - Om deltidsansattes, midlertidigt ansattes og soloselvstændiges vilkår. LO-dokumentation nr 1/2017. 2017.
3. Danmarks Statistik [Internet]. Available from: <https://www.statistikbanken.dk/AKU240K>.
4. Ilsøe A, Larsen TP, Bach ES, Rasmussen S, Madsen PK, Berglund T, et al. Non-standard work in the Nordics. Troubled waters under the still surface. 2021. Report No.: 503.
5. Gallie D, Gebel M, Giesecke J, Hallden K, Van der Meere P, Wielers R. Quality of work and job satisfaction: comparing female part-time work in four European countries. *Int Rev Sociol*. 2016;26(3):457-81.
6. Rasmussen S, Nätti J, Larsen TP, Ilsøe A, Garde AH. Nonstandard Employment in the Nordics – Toward Precarious Work? *Nordic Journal of Working Life Studies*. 2019;9.
7. Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering. Sygedagpenge, hvis du er lønmodtager. [Borger.dk](https://www.borger.dk/arbejde-dagpenge-ferie/Dagpenge-kontanthjaelp-og-sygedagpenge/Sygedagpenge/Sygedagpenge-hvis-du-er-loenmodtager) [Available from: <https://www.borger.dk/arbejde-dagpenge-ferie/Dagpenge-kontanthjaelp-og-sygedagpenge/Sygedagpenge/Sygedagpenge-hvis-du-er-loenmodtager>].
8. Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering. Arbejdsløshedsdagpenge [Available from: <https://www.borger.dk/arbejde-dagpenge-ferie/Dagpenge-kontanthjaelp-og-sygedagpenge/Arbejdsloeshedsdagpenge>].
9. Nielsen ML, Dyreborg J, Lipscomb HJ. Precarious work among young Danish employees - a permanent or transitory condition? *J Youth Stud*. 2019;22(1):7-28.
10. Koranyi I, Jonsson J, Ronnblad T, Stockfelt L, Bodin T. Precarious employment and occupational accidents and injuries - a systematic review. *Scand J Work Environ Health*. 2018;44(4):341-50.
11. Ronnblad T, Gronholm E, Jonsson J, Koranyi I, Orellana C, Kreshpaj B, et al. Precarious employment and mental health: a systematic review and meta-analysis of longitudinal studies. *Scand J Work Environ Health*. 2019;45(5):429-43.
12. Harvey SB, Modini M, Joyce S, Milligan-Saville JS, Tan L, Mykletun A, et al. Can work make you mentally ill? A systematic meta-review of work-related risk factors for common mental health problems. *Occup Environ Med*. 2017;74(4):301-10.

13. Clausen T, Burr H, Borg V. Do psychosocial job demands and job resources predict long-term sickness absence? An analysis of register-based outcomes using pooled data on 39,408 individuals in four occupational groups. *Int Arch Occup Environ Health*. 2014;87(8):909-17.
14. Faragher EB, Cass M, Cooper CL. The relationship between job satisfaction and health: a meta-analysis. *Occup Environ Med*. 2005;62(2):105-12.
15. Kim TJ, von dem Knesebeck O. Is an insecure job better for health than having no job at all? A systematic review of studies investigating the health-related risks of both job insecurity and unemployment. *BMC Public Health*. 2015;15:985.
16. Olsen LR, Jensen DV, Noerholm V, Martiny K, Bech P. The internal and external validity of the Major Depression Inventory in measuring severity of depressive states. *Psychol Med*. 2003;33(2):351-6.
17. Bartoll X, Cortes I, Artazcoz L. Full- and part-time work: gender and welfare-type differences in European working conditions, job satisfaction, health status, and psychosocial issues. *Scand J Work Environ Health*. 2014;40(4):370-9.
18. Bodin T, Caglayan C, Garde AH, Gnesi M, Jonsson J, Kiran S, et al. Precarious employment in occupational health - an OMEGA-NET working group position paper. *Scand J Work Environ Health*. 2019.
19. Danmarks Statistik. Arbejdsmarkedsregnskab (AMR) [Available from: <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/arbejdsmarkedsregnskab-amr->].
20. Thygesen LC, Daasnes C, Thaulow I, Bronnum-Hansen H. Introduction to Danish (nationwide) registers on health and social issues: structure, access, legislation, and archiving. *Scand J Public Health*. 2011;39(7 Suppl):12-6.
21. Baadsgaard M, Quitzau J. Danish registers on personal income and transfer payments. *Scand J Public Health*. 2011;39:103-5
22. Danmarks Statistik. Personers tilknytning til arbejdsmarkedet set over hele året (AKM) [Available from: <https://www.dst.dk/da/TilSalg/Forskningservice/Dokumentation/hoekvalitetsvariable/personers-tilknytning-til-arbejdsmarkedet-set-over-hele-aaret--akm->].
23. Nielsen HB, Gregersen LS, Bach ES, Dyreborg J, Ilsoe A, Larsen TP, et al. A comparison of work environment, job insecurity, and health between marginal part-time workers and full-time workers in Denmark using pooled register data. *J Occup Health*. 2021;63(1):e12251.

24. Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø. Arbejdsmiljø og Helbred i Danmark, AH [Available from: <https://nfa.dk/da/Vaerktoejer/Sporgeskemaer/Arbejdsmiljo-og-Helbred-i-Danmark-AH>].
25. Pedersen J, Solovieva S, Thorsen SV, Andersen MF, Bültmann U. Expected Labor Market Affiliation: A New Method Illustrated by Estimating the Impact of Perceived Stress on Time in Work, Sickness Absence and Unemployment of 37,605 Danish Employees. 2021;18(9):4980.
26. Charlson ME, Pompei P, Ales KL, MacKenzie CR. A new method of classifying prognostic comorbidity in longitudinal studies: development and validation. J Chronic Dis. 1987;40(5):373-83.
27. Lynge E, Sandegaard JL, Rebolj M. The Danish National Patient Register. Scand J Public Health. 2011;39(7 Suppl):30-3.

Appendiks

Appendiks 1 - Metode

Demografiske karakteristika for marginalt deltidsbeskæftigede

Populationen, der danner grundlaget for de deskriptive opgørelser i denne rapport, inkluderer alle personer i Danmarks statistiks Arbejdsmarkedsregnskab uden timenormering (AMR-UN) (19) i perioden 1. september til 30. november 2018, som var mellem 18 og 64 år, ikke på barsel og havde mindst én registrering af arbejdsmarkedstilstand som enten lønmodtager, selvstændig eller medarbejdende ægtefælle i perioden og som arbejde mere end 0 timer i perioden (N= 2.671.128). Marginalt deltid blev defineret som 0,01-14,99 arbejdstimer om ugen og fuldtid som 32,00-40,00 timer om ugen, baseret på det gennemsnitlige antal arbejdstimer om ugen beregnet ud fra data i AMR-UN i perioden 1. september til 30. november 2018. Informationer om højeste fuldførte uddannelse (hfaudd) blev indhentet fra Danmarks statistiks registre Uddannelser (20), indkomstniveau (perindkialt_13) fra registret Indkomst (21), job blev kategoriseret ud fra disco-koder (disco08_alle_indk_13) fra Arbejdsklassifikationsmodulet (AKM)(22) og informationer om civilstand blev indhentet fra Befolkningsregisteret (BEF) (20). Informationer om alder, køn, branche, studerende og barsel blev indhentet fra AMR-UN. Alder blev inddelt i 10-års intervaller og branche blev kategoriseret ud fra Dansk Branchekode 2007 (DB07). Studerende (SU modtagere) og barsel blev bestemt ud fra Tilstand_kode_arm. Forskelle i demografiske karakteristika mellem henholdsvis marginalt deltids- og fuldtidsbeskæftigede (N = 1.921.190), samt mellem studerende med marginalt deltid og marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede blev testet med Chi-i-anden-tests og er kun beskrevet i teksten, hvis forskellen var statistisk signifikant.

Marginalt deltidsbeskæftigedes arbejdsmiljø, jobusikkerhed og helbred

Resultaterne om marginalt deltidsbeskæftigedes selvrapporterede arbejdsmiljø, jobusikkerhed og mentale helbred er udgivet i det videnskabelige tidsskrift *Journal of Occupational Health* (23), hvor en mere detaljeret beskrivelse af metoden er tilgængelig. Studiepopulationen bestod af alle deltagerne i spørgeskemaundersøgelserne *Arbejdsmiljø og Helbred* (AH) (24) fra 2012, 2014 og 2016, som var mellem 18 og 65 år, ikke var på barsel og som i gennemsnit arbejdede mindst 8,00 timer om ugen i de 3 måneder op til besvarelsen af spørgeskemaet (N= 34.960). Marginalt deltidsbeskæftigede blev defineret som mellem 8,00 og 14,99 arbejdstimer om ugen, baseret på det gennemsnitlige ugentlige antal arbejdstimer beregnet fra AMR-UN. Den nedre grænse på 8 timer blev indført, da AH kun inviterede personer med mindst 35 timers arbejde per måned, hvilket svare til ca. 8 timers arbejde om ugen. Arbejdsmiljø, jobusikkerhed og helbred blev målt med spørgsmål fra AH spørgeskemaerne (24). De undersøgte arbejdsmiljøkarakteristika var inden for det psykosociale arbejdsmiljø, det fysiske arbejdsmiljø og sikkerhedsklima. Det psykosociale arbejdsmiljø blev belyst med spørgsmål om kvantitative krav, indflydelse, støtte fra ledere og mellem kollegaer, samt spørgsmål om negative handlinger. Spørgsmålene om de ergonomiske arbejdskrav i arbejdet omhandlede de oplevede ergonomiske arbejdskrav og belastende

arbejdsstillinger. Sikkerhedsklima blev målt med et spørgsmål om arbejdsrelaterede ulykker og et spørgsmål om oplæringen og vejledning. Jobusikkerhed blev målt ud fra spørgsmål vedrørende bekymringer for henholdsvis arbejdsløshed og forflyttelse. Helbred blev målt med spørgsmål om selv vurderet helbred, behandlingskrævende sygdom, hyppigheden af smerter, depressive symptomer, stress og søvnforstyrrelser.

Sammenhængen mellem marginalt deltid og henholdsvis arbejdsmiljø, jobusikkerhed og helbred blev undersøgt ved brug af logistiske regressionsmodeller med odds ratio (OR) som er et mål for sammenhængen mellem marginalt deltid og de forskellige udfald. OR = 1 indikerer, at der ingen forskel er mellem grupperne, når OR > 1 har de marginalt deltidsbeskæftigede højere odds for udfaldet, mens når OR < 1 har de marginalt deltidsbeskæftigede lavere odds for udfaldet. Hvis risikoen er lille kan OR tolkes som en relativ risiko. Analyserne blev justeret for alder, køn og socioøkonomisk, samt behandlingskrævende sygdom i analyserne med helbred. Interaktionsledet mellem studerende og marginalt deltid blev testet og de justerede analyser blev ligeledes kørt på en population kun med de marginalt deltidsbeskæftigede, som ikke samtidigt studerede.

En af undersøgelsens styrker er den relativt store studiepopulation med ansatte fra forskellige sektorer og job. Deltagelsen for AH spørgeskemaerne var moderat (svarprocent mellem 51,5 %- 57,3 %) og derfor er vores stikprøve muligvis ikke repræsentativ for alle danske medarbejdere og der er risiko for skævhed i resultaterne, hvis deltagelsen hænger sammen med både marginalt deltid og udfaldene (dobbeltskævt bortfald). Brugen af spørgeskemadata muliggjorde dog at undersøge arbejdsmiljø- og helbredskarakteristika, som ikke findes i registre. Samtidigt viste en nærmere undersøgelse af bortfaldet at justeringen for alder, køn, SES og tidligere sygdom (kun i helbredsresultaterne) så ud til at begrænse den mulige skævhed. En stort styrke ved undersøgelsen er at arbejdstiden er baseret på registeroplysninger fra AMR-UN, som inkluderede hele den danske befolkning tilknyttet arbejdsmarkedet, med oplysninger fra bl.a. SKAT. Dermed undgås recall bias fra spørgeskema ved angivelsen af arbejdstid.

Marginalt deltidsbeskæftigedes arbejdsmarkedstilknytning

Resultaterne om marginalt deltid og arbejdsmarkedstilknytning bygger på en studiepopulation med alle personer fra AMR-UN i perioden 1. september til 30. november 2012, som var mellem 18 og 55 år, ikke var på barsel og som arbejdede marginalt deltid eller fuldtid i perioden (N= 1.492.187). Det gennemsnitlige antal arbejdstimer om ugen blev beregnet ud fra data fra AMR-UN fra perioden 1. september til 30. november 2012. Marginalt deltid blev defineret som et gennemsnit på 0,01-14,99 arbejdstimer om ugen, mens fuldtid blev defineret som mellem 32-40 timer om uge. Marginalt deltidsbeskæftigede og fuldtidsbeskæftigede blev fulgt i de efterfølgende fem år. Arbejdsmarkedsstadierne blev bestemt ud fra Socstil_kode i AMR-UN. Hvis en person havde flere forskellige tilknytninger til arbejdsmarkedet i den samme tidsperiode, fx arbejde og studerende, blev der prioriteret mellem arbejdsmarkedsstadierne på følgende måde: 1) Død eller emigration, 2) pension, 3) efterløn, 4) langtidssygefravær, 5) studerende, 6) ledig, 7) midlertidige ude af arbejdsmarked og 8) arbejde. Det betyder at hvis en person i en periode har et arbejde samtidigt

med at personen modtager fx dagpenge eller SU klassificeres det som en periode med dagpenge eller SU og ikke en periode med arbejde.

The Expected Labor Market Affiliation (ELMA) metode (25) blev brugt til at estimere arbejdsmarkedstilknytning over en 5-årig periode. ELMA-metoden er en nyudviklet metode, hvor arbejdsmarkedstilknytning estimeres ud fra sandsynlighederne for at skifte arbejdsmarkedsstadier i en multi-state model. For små grupperinger kan overgangssandsynlighederne estimeres vha. Cox-regressionsmodellering. Ud fra disse overgangssandsynligheder estimeres det gennemsnitlige antal dage i de forskellige arbejdsmarkedsstadier. Via ELMA metoden er det muligt at inkludere konstante og tidsvarierende variable samt vægte (25). Arbejdsmarkedsstadierne blev opdelt i fem forbigående (transiente) stadier: Arbejde, langtidssygefravær, ledighed, studerende og midlertidigt uden for arbejdsmarkedet; og tre absorberende stadier: førtidspension, pension og censurering (død og emigration). Det er muligt at skifte fra et transient stadie, men ikke fra et absorberende stadie. Studiepopulationen blev fulgt fra 1. december 2012 og til 1. december 2017 eller til pension, emigration eller død. Estimerne for de gennemsnitlige antal dage i de forskellige arbejdsmarkedsstadier blev opdelt på køn og alder, og der blev i analyserne taget højde for forskelle i uddannelse, etnicitet og tidligere sygdom mellem gruppen af marginale deltidsbeskæftigede og gruppen af fuldtidsbeskæftigede via Inverse probability weighting.

Oplysninger om alder, køn og etnicitet blev indhentet fra AMR-UN ved baseline 30. november 2012. Oplysninger om højeste fuldførte uddannelse blev indhentet fra registret BUE og socioøkonomisk status blev bestemt ud fra oplysninger i AKM. Tidligere sygdom blev defineret som forekomsten af en eller flere diagnoser ud fra Charlson Comorbidity Index (26) i perioden fra 5 år før baseline til baseline. Oplysninger om diagnoser blev indhentet fra Landspatientregisteret (LPR) (27). Undersøgelsens styrke er, at den bygger på registerinformation om både marginalt deltid og arbejdsmarkedstilknytning for hele den beskæftigede danske befolkning, hvilket reducerer usikkerheden på resultaterne, reducerer risikoen for recall bias, samt reducerer risikoen for skævhed fra systematisk bortfald af deltagere. Prioriteringen af stadierne har en betydning for resultaterne og den specifikke prioritering er valgt for at sikre, at stadiet med arbejde kun blev registret, når der ikke samtidigt var andre sociale ydelser. En mulig begrænsning er, at marginalt deltidsbeskæftigede kan have sværere ved at opnå adgang til nogle sociale ydelser som fx sygedagpenge på grund af timekrav. Vi forventer derfor, at resultaterne ang. sygefravær kan være konservative.

